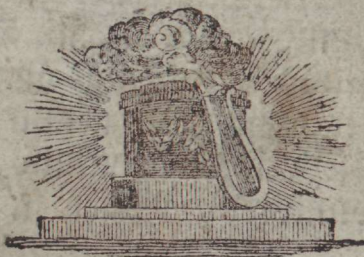

A 506
Ensa Sppetaja
Lutterusse
Katekismusse
Ramat

lühhidel ärraselletud

ja

Pühha Kirja Tunnistustega
Finnitud.

TAALMANN,
trükkitud Lindworsse kirjadega, 1793.

U f s P a l w e,
Kui sinna hakkad Jummalas
sanna õppima.

Sh! armas taewane Jõsa, anna
Dminnule omma pühha Waimo,
ja walgusta mind, et minna sinno
sanna nenda woitsin tähhele panna,
et minno südda se läbbi saaks par-
randatud ja ueste lodud. Peästa
mind sinno kalli sanna läbbi feigeist
rumma usfest, ja anna mulle ülle-
welt sedda taewalikko tarkust omma
Poega Jeesust õiete tunda, ja teni-
ma läbbi patto, kurrati ja feige kur-
ja innimeste nou peäle woimust sa-
da. Õnnista nenda omma pühha
sanna minno waese hinge õnnistus-
seks, sesamma sinno armsa Poia
Jeesuse Kristusse, minno kalli
õnnisteggia pärrast.

Amen.

Katekismusse Lühikenne Selletus.

Jesusse Nimmel ja Nauks.

1. Mis peab meie keige surem nurre ollema ni kaua kui meie ellame?

Et meie woiksimme õnsaks sada.

Noudke ennaste õnnistust takka kortusse ja wärristussega. Wil. 2, 12. Mat. 6, 33.

2. Kas ollime siis õnnestussest labti?

Jah olleme sedda pattu läbbi kautanud. Keik on pattu teinud, ja on Jummalat auust ilma. Rom. 3, 23.

3. Kelle läbbi woime meie jälle õnsaks sada?

Jesusse Kristusse läbbi, kes keik õnnistust meile on saarnud.

Jesusse sees on meil lunuastamine temma werre läbbi, se on, pattude andeks, andmine. Kol. 1, 14.

4. Mis peame meie siis keigeennamiste takkanoudma?

Et meie woiksimme Jesust Kristust ja temma läbbi Jummalat õiete tunda ja tenina.

Se on se iggawenne ello, et nemmad tundwad
A 2 sind

sind, sedda ainust tössist Jummalat, ja Jeesust Kristust, kedda sinna olled läkkitanud. Joan. 7, 38

5. Kuida woime meie Jummalat diete tunda?

Dige usso läbbi.

Kes Jummalala jure tabhab sada, se peab usstma et temma on, ja et ta tassujaks saab neile, kes kedda oostivad. Ebr. 11, 6. Os. 2, 22.

6. Kuida woime meie siis Jummalat diete tenida?

Pühha ja jummalafartlikko ello sees.

Meie, kes omma waenlaste käest ärrapeästetud, peame Jummalat ilmafartmatta temma pühha hitsuskes ja õiguskkes temma ees, leige omma ellu aia. Luk. 1, 74. 75.

7. Kust õppime meie Jummalat ja temma pühha tahtmist tundma?

Jummalala sannast ehk pühhasst kirjast.

Et sinna lapsesst sadik pühhad kirjad tunned; need woivad sind targaks tehha õnnistuskes usso läbbi, mis Kristuskes Jeesuskes sees on. Tim. 3, 15.

8. Kes on pühha kirja üllespannud?

Pühhad Prohwetid ja Apostlid.

9. Dus nemmad kedda ommast peast üllespannud?

Ei mitte, waid keik pühha kirri on Jummalast sisse antud, 2 Tim. 3, 16.

Need sinnaatsed pühhad Jummalala mehhed on rālinud, juhhatud pühhasst waimust. 2 Petr. 1, 21.

10. Kes peab Jummalala sanna kuulma ja õppima?

Keik need innimesesed, kes püüdwad õnsaks sada.

Wotke tassase melega wasto sedda sanna, mis teie sisse on istutud, ja woib teie hinged õnsaks tehha. Jak. 1, 21.

11. Kuida nimmetakse keik pühha kirri ühhe sannaga?

Piibli ramatus.

12. Mitto tükki on Piibli Ramatus?

Kaks tükki, teine on wanna Testament, ehk wanna seadusse sanna, teine on uus Testament, ehk ue seadusse sanna.

13. Mitmesuggune on Jummala sanna õppetus?

Kahhesuggune, 1) kässo-õppetus, 2) armo-õppetus ehk Ewangelium,

Kässo-õppetus on Mosesse läbbi antud: se arm ja se tödde on Jesusse Kristnusse läbbi saanud. Joan. 1, 17.

14. Kust leiame meie sedda lühhidelt, mis pühhas kirjast laiemalt õppetakse?

Katekismusse õppetusse peatükkide seest.

15. Mis on Katekismus meie keele?

Katekismus on üks ramat, kus sees Jummala sanna õppetus, risti-usust ja ellamissest lühhidelt on ärrajelatud küssimiste ja kostmistega.

16. Mis on üks Peatük?

Se on üks pea-õppetus, mis meile meie hinge õnnistusseks wägga tarwis lähhab moista ja usluda.

17. Mitto peatükki on Katekismusse ramatus?

Viis peatükki. 1) Jummala kumnest käsust 2) Pühhas risti-usust. 3) Issa meie palwest. 4) Pühhas ristmissest. 5) Pühhas altari saakramentist.

18. Mis on veel meie Katekismusse ramatus?

- 1) Hommik, õhtu ja sõma-aia palwed.
- 2) Dopetus melewallasst pattud andeks anda.
- 3) Patto tunnistusse lannad.
- 4) Koddo-õp-
peus, ja
- 5) õnsa Lutterusse Küssimiste ja
kõstmiste lannad.

Esimesenne Veatük.

Jummalala kümnest käsust.

1. Kes on need kümne kässo annud?

Kolm ainus Jummal.

Üks ainus kässo andja on, kes woib õnsaks
tehha, ja hukka panna. Jaf. 4, 12.

2. Kelle kae läbbi on temma neid annud?

Mosesse kae läbbi.

Kõik on seätud inglide läbbi, wahhemehhe kae
läbbi. Kal. 3, 19.

3. Kes olli Moses?

Temma olli üks pühha Prohwet ja Israeli
rahwa üllem peäl.

4. Mil ajal andis Jummal need kümne kässo?

Kui Jummal Israeli rahwast Pasa pühhal
wäggerwal kombel Egiptusse maalt sai wäljawis-
tud: siis andis temma neid Mellipühhi esimes-
sel päwal. Wata 2. Mos. 12. ja 19.

5. Kus paikas andis Jummal neid?

Kõrges, Sinai mäe peäl.

6. Mil wiisil andis Jummal neid?

Menda, et ta omma üpris wägge-
sime

suurt au ülesnäitis, pitkse mürrista-
misse, walgolõmisse, ja tullelega.

Jssanda au näggo olli kui sõja tulli mäe otsas
Israeli laste nähhes. 2. Mos. 24, 17.

Süis olli pitkse mürritamised ja walgo lõ-
missed, ja paks pilw olli mäe peäl ja wagga kon-
ge passuna heäl, nenda et keik rahwas wärrises.
2. Mos. 19, 16.

7. Kellele on Jummal need kümme käske annud?

Israeli rahwale esite, ja süis ka keikile
innimestele.

Karda Jummalat, ja pea temma käsud, sest
se on igga innimesse lohus. Kogg. 12, 13.

8. Mis peäle kirjotas Jummal need kümme käske?

Kahhe kirowi laua peäle.

Kui Jssand Mosessega sai räkinnud, Sinai mäe
peäl, süis andis Ta temmale kaks tunnistusse lau-
da; need ollid kirowi lauad Jummalä sõrmega
kirjutud. 2 Mos. 31, 18.

9. Mitto käske olli kirjutud esimesse laua peäle?
Kolm esimest.

10. Mitto teise laua peäle?

Seitse wimist.

11. Mis õppetawad need kolm esimest käske?
Et meie peame Jummalat armastama.

12. Mis õppetawad need seitse wimist?
Et meie peame omma liggiräst armastama.

13. Kuida peame meie Jummalat armastama?
Keigest ommast süddamest, ja keigest ommast

hingest, ja feigest ommast melest, ja feigest ommast wäest. Mark. 12, 30.

14. Kuida peame meie omma liggimest armastama?

Kui isstiennast.

Sinna pead omma liggimest armastama kui isstiennast. Matt. 22, 39.

15. Kes on meie liggimenne?

Keif innimesed, olgo tutwad ehk woõrad, olgo sõbrad ehk waenlased.

Jummal on teinud ühhest werrest keif innimes- te juggu feige Ma peäl ellama. Ap. Tegg. 17, 26

16. Mis tulleb iggaühhe kässo jures tähhele panna?

1) Et käs waimolik on, innimesse süddame peäle katsub, ja õppetab, et ka furjad sallajad himmud ja mõtted pat- tud on.

2) Et Jummal igga ühhes käsus furja keeldes head käsib ja head käs- des furja kelab.

1) Meie teame et käs on waimolik. Rom. 7, 14

2) Sinno käs on otsata lai. 119, 96.

Esminenne Käs.

1. Mis kelab Jummal esimesse kässo sees?

Et meil ei pea mitte reise woõraid Jummalaid ollema kõrwas.

2. Mis on woõras Jummal?

Keif se on woõras Jummal, mis innimenne innam kardab ja armastab, kui suurt Jumma- lat

Iat, ja mis peäle ta ennam lodab kui ellawa Jummal peäle.

3. Mitmesuggune on woära Jummal tenistus?

Kabhesuggune 1) teine on arwalik, 2) teine salloja woära Jummal tenistus.

4. Mis on arwalik woära Jummal tenistus?

Kui meie sedda, mis ei olle Jummal, kui Jummalat kummardama.

5. Mis on salloja woära Jummal tenistus?

Kui meie 2) middagi muud nenda eht ennam kardame ja armastame kui Jummalat.

2) Issiennese eht mu loma peäle ennam lodame kui Loja peäle.

6. Mis käsib Jummal esimesesse kässo sees?

Et meie tedda; kui sedda ainust tõsfiit Jummalat peame õppima õiete tundma, ja tedda ükspäinis teit ülle asjade kartma, armastama, ja temma peäle loorma.

Mark. 12, 30

7. Kas inimenne woib ommaist wäest sedda tehha?

Ei woi mitte, sepärrast peame meie Jummal käest allati pühha Waimu abbi palluma.

Ilma minnota ei woi teie ühtegi tehha. Joan.

15, 4. Esel. 36, 27. Wil. 4, 13.

Teine Käst.

1. Mis kelab Jummal teises käsus?

Et meie pea mitte Jummal, omma Issanda nimme ilma asjata sühho wõtma, eht sedda kurjaste prutima.

2. Mis on Jummal nimmi?

Jummal isse temma pühhad wiisid, temma pühha sanna, pühhad saakramentid, ja teik, kusi tedda tunnukse.

3. Kuida wõttab innimenne Jummal nimme ilma asjata süho?

Kui innimenne Jummal nimme jures neab waanub, lausub, wassetab ja pettab.

4. Eks siis ial posse lubba wanduda?

Ei olle mitte, kui agga kohtowanne matte käsko peäle, Jummal auuks ja liggimesse heaks.

Teie kõnne olgo Jah, Jah; ei mitte ei mitte; agga mis külle sedda on, se on sest tiggedast. Matt. 5, 37. 2 Mos. 22, 10. 5 Mos. 6, 13.

5. Ons siis lubba kurratit hända ja temma nimmel wanduda?

Ei koggone mitte, sest temma on meie hinge waenlane.

Arge wanduge mitte ei taewa, egga Ma jures, egga mu wandega, et teie tohto alla ei lange. Jah. 5, 12.

6. Kas siis lausuminne ja muud nisuggufed kunstid pat on?

Jah wist on se pat, sest et Jummal sedda kowwaste on keelnud.

Ei so seast ei pea leitama, ei õnne andjat, egga sedda, kes pitwest lausub, ei ussidega lausujat egga noiga. Egga wallo wõtjat egga sedda, kes noia kõest küsib, egga tarka, egga sedda, kes surutte kõest küsib. Sest iggamees kes sedda teeb, on Jummalale üks hirmus assi. 5 Moss. 18, 10-12.

7. Ons

7. On se siis wägga raske pat: Jummalal nimme ilma asjata sühho wõtma?

Jah on, sest Jummal alwardab tedda mitte et nähtlematta jätta kes temma nimme kurjaste pruugib.

8. Mis käsi Jummal teise kässi sees?

Et meie tedda keige hädda sees peame appi hüüdma, polluma, kiitma ja tänama.

Süa mind appi abhastusse päwal: siis tahhan ma sind sest wälja liskuda, ja sinna lpead mind auustama. Laul. 50, 15. Ewes. 6, 18. Ewes. 5, 10

Kolmas Käsi.

1. Mis käsi Jummal kolmandamas käsis?

Et meie peame hingamisest ehk wühha päwa wühhitsema.

Jummal õnnista seitsmet päwa ja pühhitses tedda, et ta siis olli hinganud keigest ommast tegemisest mis Jummal tehjesta olli lonud. (Mos. 23

2. Mis se on: pühhapäwa pühhitsema?

Se on, 1) keif muud argipäwa tööd mahhajätma. 2) Sutlust ja Jummalisanna pühhaks piddama. heal meel kuulma ja õppima, ja 3) Jummalala armu läbbi omma ello se järrele parrandama.

1) Õnnis on se inimenne, kes hingamisest päwa peab, et sedda ei teota, ja kes omma lät hotab, et ta ühtegi kurja ei te. Jes. 56, 2.

2) Hoiad ommad jallad, kui sa Jummalala koi lähhäd, ja tulle liggi kuulma. Kogg. 4, 14. Kol. 3, 16.

3) Oli

3) Olge sanna teagiad, ja ei mitte üksipäinis kuuljad, et teie wallemõtkemisse läbbi ennast ei peeta. Sak. 1, 22.

3. Mis kelab Jummal kolmandamas käsus?

Et meie ei pea mitte jutlust ja Jum-
mala sanna põlgma.

Kes teid kuleb, se kuleb mind, ja kes teid ärra põlgab, se põlgab mind ärra; agga kes mind ärra põlgab, se põlgab sedda ärra, kes mind on läkitanud. Luuk. 10, 16.

4. Kes põlgab Jummal sanna?

Se põlgab Jummal sanna, kes tem-
ma sannast ei holi, ja ei tahha sedda kuul-
da, ei õppida, egga se järrele ellada.

Wata, Jummal sanna on neile laimamiseseks sanud, ei se polle uende mele pärrast. Jer. 6, 10.

Urge jätkem mitte mahha omma koggodust, nenda kui monnel se wõts on. Ebr. 10, 25.

Neljäs Râst.

1. Mis käsib Jummal neljandamas käsus?

Et meie peame omma Issa ja omma Emma auustama.

2. Kes on meie issa ja emma?

1) Meie lihhased wannemad. 2) Keik saggused wannemad, kes issa ja emma asemel on: nenda kui: wallitsejad, ülle-
mad, õppetajad ja werre-wannemad.

1) Eapsed kuulge omma wannematte sanna Urge asiade sees; sest se on Issanda mele pärrast.

Kol. 3, 20.

2) Joga hing heitko emmast üllematte alla, kel
 lel keigeüllem nielerwald on, sest üllemaid ep olle
 muido kui Jummalast. Rom. 13, 1. Kõl. 3, 22.

3. Mis se on; wannemad auustama?

Se on, wannematte sanna kuulma neid,
 armsaste ja talliste piddama, ja nende meie
 pärrast reggema.

4. Mis tootab Jummal neile, kes sannakulelikud on?

Jummal tootab, et nende käsfi peab
 hästi käima, ja nemmad peawad kaua
 ellama Ma peäl.

Auusta omma issa ja emma, (se on essimene
 käsfo sanna tootussega.) Et sinno käsfi woiks
 hästi käia, ja sinna woiksid kaua ellada Mal
 peäl. Ewef. 6, 2. 3.

5. Mis kelab Jummal uelhandamas käsfus?

Et meie ei pea mitte omma wannes
 mid ja isfandid ei põlgma egga wihhas-
 tama.

6. Misga ahwardab Jummal need, kes wannemid
 põlgwad ja wihhastawad?

Nende sannadega: Sedda silma, mis issa
 ierwitab, ja ei tahha emma sanna kuulda, per-
 wad kaarnad iwe äres wäljanoffima ja kotta
 poiad sedda ärrasõma. Dyp. Samu. 30, 17.
 5 Mos. 21, 18, 21.

Wies Käst.

1. Mis kelab Jummal wiendamas käsfus?

Et meie ei pea mitte tapma.

2. Sedda ei pea meie mitte tapma?

Ei omma liggimest egga isseennast.

3. Mis

3. Mitmesuggune on tarminne?

Meljasuggune, . 1) Süddamega, kui inimenne teist wihtab, ja tahhaks heal meel teisele kurja tehha. 2) Walle ehk näoga, kui temma liggimesse peäle wihtab parrast woõriti watab. 3) Kelega, kui temma tedda sõimab, teotab, laidab, ja kurja temma peale pattub. 4) Käega, kui ta tedda süta ehk sü parrast liaste pek-
sab ehk foggone furnuks löõb.

1) Iggaüks, kes õmma wenna wihtab, se on inimesse tapja. 1 Joan. 3, 15.

2) Jõsand ütles Kaini wasto: Miks süttis so wihta põllema? ja miks sa nenda sümasti är-
ralangenud. 1 Mos. 4, 6.

3) Nende keel on üks terrawaks tautud nool, se rägib kawwalust. Jer. 9, 7.

Keel on tais lihwti rohto, mis surma sadab. Jak. 3, 8. Lauk. 64, 4.

4) Kes ühhe inimesse löõb, et ta surreb, sed-
da peab armota surma pandama. 2 Mos. 21, 12.

Kes inimesse werd ärrawallab, selle werri
peab inimesse läbbi sama ärrawallatud. 1 M. 9, 6.

4. Mis kehtakse weel wiendamäs käsus?

Et meie ei pea ei omma ennese ega omma
liggimesse hinge tapma, sest et hing paljo kal-
lim on kui ihho.

5. Kuida tappetakse inimesse hinge?

Pattuse ello läbbi sadab inimenne
hingele surma.

Kui teie lihha iärräle wottate ellada, siis peate teie surrema. Rom 8, 13. Matt. 18, 6, 7.

6. Mis käsib Jummal wiendamas käsus?

Et meie peame omma liggimest aitma, ja temmale head teggema. 1) Keigd ihho hädda sees. 2. Keige hinge hädda sees.

1) Peastite sedda ses alro ja woene on, kiskuge neid ärra dälätte käest. Loui. 82, 4.

Ärra unnustoge mitte ärra head tehha ja teistele iaggada; sest nisuggused ohwrid on Jummalale mele pärrast. Ebr. 13, 16.

2. Kes ühhe partuse temma efsitusse tee peält timberpörab, se peästab hinge surmast. Jak. 5, 20.

7. Kuida peame meie liggimest aitma?

Hea melega ja keigest süddamest.

Dige armolisjed nenda kui teie Jõsagi armsinne on. Luk. 6, 36.

Kues Käst.

1. Mis kelab Jummal kuendamas käsus?

Ei meie ei pea mitte abbiello ärrariks kuma.

2. Mis siin ülleilbes keeltakse?

1) Keik rovpud himmud. 2) Keik rovpud kõnned ja laulud. 3) Hõra- ja pordello. 4) Abbiellorikminne.

1) Minna maenitsen teid, = et teie ennast hoiate lihhalikko himmude eest, mis hinge wasto sõdowad. 1 Peetr 2, 11. Matt. 15, 19.

2) Arge laske ei ühtegi nurjatumat fanna omast suust wälhaminna. Erwes. 4, 29.

3) Hõra

3) Horojacht ja keif rojastus ehk abnus olgo himmetamatta teie seas, nenda kui pühendale sünnib, ja häbbematta tö, ja jölle lömne, ehk naljakeitminne, mis ei sünni. Ewes. 5, 3. 4.

Üdgenege hora - tö est; igga pat, mis innimenne ial teeb, se on wäljaspiddi ihho, agga kes hora - tööd teeb, se teeb patto omma ennese ihho wasto. 1 Kor. 6, 18.

4) Arge efsige mitte; ei horapiddajad, ei abbiello ärrarikjad, egga sallaja roppud ei pea Jummal riki pärrima. 1 Kor. 6, 9. 10.

Kül Jummal nuhtleb horapiddajad ja abbiellorikjad. Ebr. 13, 4.

3. Mis weel keeltakse kuendamäs kässus?

Keif sedda kust üks rop ello ja abbiello rikminne tulleb, nenda kui: 1) Laiskus, mis läbbi roppud himmud touswad. 2) Liigiominne ja prassüminne, mis läbbi furjad himmud käswawad. 3) Maailma lust ja rõöm, mis läbbi lihha himmud siggiwad.

1) Arge kandke omma lihha eest hõole nenda, et himmud sest touswad. Rom. 13, 14.

2) Ellagem ausaste kui päwa aial, ei mitte prassümisses egga liajomisses, ei mitte abbiello ärrateotamisses egga kimalusses. Rom. 13, 13.

3) Keif mis Maailmas on, lihha, himmo, ja silma himmo, ja ello kõrkus ei olle mitte Issast, waid se on maailmast. Ja maailm läbbab hukka ja temma himmo. 1 Joann. 2, 16, 17.

4. Mis kässib Jummal kuendamäs kässus?

1) Et meie kässinaste ja puhta ste peame

me ellama kõnnete ja tegude sees. 2) Et iggauts peab omma abbitasa armastama ja auustama.

1) Se on Jummal tahtminne, teie pühitseminne, et teie ennast hoiate hore-ello eest, et iggauts teie least leaks omma astja hoida pühitsemisse ja au sees. 1. Tesl. 4, 3. 4. Mat. 5, 8.

2) Iggamees ennese kohhal armastago omma n. est, kui issiennast, agga naene kaisko et ta wotta. s meest karta. Ewes. 5, 33.

Seitsmes Käst.

1. Mis kelab Jummal seitsmes käsus?

Et meie ei pea mitte warrastama.

a. Mis warrastama?

Se on, liggimesse omma, rahha ehk warra temma teadmattä ja wasto meelt wõtma, kawwala kauba ja pettise tõga ennese pole kiskuma.

3. Mitmesuggune on wargus?

Kahhesuggune: teine on arowalik, teine sallajaja wargus.

4. Mis on arowalik wargus?

Se on kui legi liigimesse omma ärrawotab ehk tedda risub. E. ek. 22, 29.

5. Mis on sallajaja wargus?

Se on keik üllekohtune tõ, kui legi liigimesse omma. kawwala kauba ehk pettise tõga ennese pole kiskub.

Hädda sellele, kes palju kottopanneb, mis ep
B olle

olle temma pärralt; kauaks sedda on; temma koormab agga ennese peäle pakso mudda. Saab. 2, 6.

Mis õppetab Jummal saanna wargussest?

Jummal saanna õppetab et Jummal ei anna wargusse patto mitte andeks, kui warras ei maksä ärra, egga anna taggast sedda, mis temma on warastanud.

Kui inimesenne on patto teinud ja süüsusseks sanud, siis peab temma jälle rässuma need risutud asjad, mis ta risunud ehk sedda-liga asja mis ta temmale teinud, ehk sedda asja mis temma jure on pandud seisma, ehk sedda ärrakaddunud, mis ta on leidnud. 3 Mos. 5, 23. Ešel 33, 15.

7. Mis käsib Jummal seltsmes käsitus?

Et meie peame aitma omma liggimesse warra ja peatoidust kaswatada ja hoida. Bil. 2, 4. Ewes. 4, 28.

Kahheksas Käst.

1. Mis kelab Jummal kahheksamas käsitus?

Et meie ei pea mitte üllekohto tunnistama omma liggimesse wasto.

2. Mis on üllekohto tunnistus?

Keit walle mis liggimesse peäle rägitaakse. 1) Kui fegi kurja temma peäle mõtleb, mis ei olle tõssi. 2) Kui fegi tedda wettab. 3) Keelt pekstab ja kurje kõnnestid temma peäle tõsttab.

1) Jesus ütles: mikspärrast mötlete teie kurja ommas süddamees? Matt. 9, 4.

2) Arge waltetage mitte teind teise peäle Kol. 3, 9. Öpp. sann. 25, 9. 10.

3) Pange nüüd mahha keik kurjast, ja keik pettust, ja kawwalussed ja kaddedussed, ja keik telekandmissed. 1 Peetr. 2, 1.

3. Mis teeltakse weel rahheksamas käsus?

Keik kurjad ja tühjad juttud. Erwes. 4, 25. Matt. 12, 36.

4. Egga walle et peaks ommeti ni wägga suur pat ollema?

Jah wist on walle suur pat, sest temma on kurratist.

Kurrat ei olle mitte seisma jänud tõe sisse sest tõe ei olle mitte temma sees; kui ta waltet rägib, siis rägib temma ommast, sest ta on wallelik, ja wallelikko isä. Joan. 8, 44.

5. Mis käsib Jummal rahheksamas käsus?

1) Et meie peame omma liggimesse eest kostma. 2) Keik head temmast kōnnelema, ja 3) Keik asjad heaks käämma.

1) Te omma su lahti selle eest; kes teletu on. Öpp. Sann. 31, 8.

2) Se ellab Issanda teigis = kes töt rägib ommast süddameest, kes teelt ei peksa; egga lais mamist omma liggimesse peäle wasto ei wötta. Paul. 15, 13.

Ja Jonatan räkis head Tarwetist omma isä Sauli wasto. 1 Sam. 19, 4.

3) Armastus sallib keik, ta ussub keik, ta lodab keik, ta kannatab keik. 1 Kor. 13, 7. 1 Peetr. 4, 8.

Ühheksas Käst.

1. Mis kelab Jummal ühheksamas käsus?

Keik kurjad himmud ja mõtted mis innimenne armastab. 1) Kuita omma liggimesse pärrandust ehk kodda kawwalussega puab. 2) Kuita sedda õigusse nimmel ennese pole kisub.

1) Nemmad ihaldawad, wäljasid, ja kisurwad neid wäggise käest ärra, ja ihaldawad koddasid, ja wõtrud käest ärra, ja nemmad tewad liga mehhele ja temma koiale, ja iggaühhele, ja ta pärris = õsfaale. Mik. 2, 2.

2) Hädda neile, et nemmad alwade õigust kõweraks pörawad, ja kobbut ärrakisurwad mo rahwa willetsatte käest. Jes. 10, 1, 2.

2. Mis saggused on needsinnatsed kurjad himmud?

1) Kaddeus, 2) Kahha = ahnus. 3) Mu = ahnus. 4) Hea põlwe himmo sinma = ilma.

1) Ponge mahha keik kurjust = ja kaddeus = sed. 1 Peetr. 2, 1.

2) Hoidke ennast ahnusse eest, sest, ükski ei eila ennast wõrrandussest, et temmal wägga paljo on. Luuk. 12, 15.

3) Urge olgem tühja au peäle ahned teine teist ärritai es, ja teine teist kaesedes. Gal. 5, 26.

4) Urge armastage mitte ma = ilma = sest ma = ilm lähhab hukka, ja temma himmo. 1 Joan. 2, 15 = 17.

3. Mis käsib Jummal ühheksamas käsus?

1) Et meie peame teik kurjad himmud ja mõtted lämmatama. 2) Et meie peame aitma, et liggimenne, mis ta parrast on, woiks ennesele piddada.

1) Argo wallitsego pat mitte kui kunningas teie surredlikko ihho sees, et teie wottaksite temma sanona kuulda temmahimmude sees. Rom. 6, 12.

2) Argo otsigo ükski, mis temma enne kässo on, waid iggaüks otsigo, mis teise kässo on. I Kor: 10, 24.

4. Kuida woime meie kurjad himmud lämmatada?

Kui meie valwega Issanda Jesusse Kristusse käest nende wasto abbi otsime.

Valluge Jummalat, et teie kiusatusse kisse ei sa, Luf. 22, 40.

Kümnes Räst.

1. Mis kelab Jummal kümnesmas käsus?

Sedda parris: himmo ehk parris: patto, mis innimesse süddames ka meelt wasto touseb. Jak. 1, 13. 14.

Teie peate enneste peält ärraheitma endise ello polest sedda wanna innimest, kedda rikkutakse peituse himmude läbbi. Ewes. 4, 22.

2. Mis käsib Jummal kümnesmas käsus?

Et meie südda keigest kurjast himmust peab puhhas ollema.

Teie peate ueks sama omma mele waimas, ja enneste peale watma sedda uut innimest, kes

Jummala sarnatseks on lodud tõsise digusse ja pühhitussesse sees. Erwes. 4, 23 = 24.

3. Kuida nimmetakse ühhe sannaga sedda keik mis Jummal nende künrae kässo sees kelab?

Keik sedda nimmetakse pattuks.

4. Mis on pat?

Pat on keik se, mis Jummala kässo wasto on.

Taggüks, kes patto teeb, se teeb ka sedda, mis kässo wasto on, ja pat on se, mis kässo wasto on. I Joan. 3, 4.

5. Mitmesuggune o pat?

Kabhesuggune, 1) pärris = pat, mis künraema kässo sees keeltakse. 2) Teggo = pat, mis nende ühheksa kässo sees keeltakse.

6. Mis on pärris = pat?

Pärris = pat on se suur hinge hädda, mis meie ommast wannemist pärrime, et meie ommast wäest ei kolba head teggema; agga ussinad ja walmis olleme furja teggema.

Keik inimesse süddame mõttete mõtlemisfed on üsna furjad temma lapsel-põlwest ja iggapäwa. I Mos. 6, 5. Peat. 8, 21.

Nemmad on ühtlase kolwatumaks sanud, ei oke sedda, kes head teeb, ei ühteainustke. Rom. 3, 12.

7. Mis on teggo = pat?

1) Keik, mis mele ja mõtte, sanna- ja kõnne, tõ ja teggudega Jummala kässo de wasto tehakse. 2) Kui inimesse sed-

sedda, mis Jummal käsib, jättab teggematta parreminne teades.

1) Pat on se, mis kässo wasto on. 1 Joan. 3, 4.

2) Kes moistab head tehha, ja ei te sedda mitte, sellele on se pattuks. Jak. 4, 17. Luk. 12, 47.

8. Mitmesuggune on teggo-pat?

Kahhesuggune. 1) Melega tehtud pat, mis üks kurri inimenne teadamal wiisil Jummalala kässo wasto teeb. 2) Nõdrus- sest ehk foggematta tehtud pat, kui üks wagga inimenne teadmatta ja wasto meelt sattud Jummalala kässo wasto ek-sima.

1) Kes, kui nemmad Jummalala kohto teäsid, (et need, kes nifugaust tewad, surma wäärt on) ei te seddasamma ükspäinis isse, waid neil on ka heal meel neist kes sedda tewad. Rom. 1, 32.

2) Tahtminne on kül miانو juwes, agga sedda head teggemist ei leia ma mitte. Sest minna ei te mitte sedda head, mis ma tahhan; agga ma teen sedda kurja, mis ma mitte ei tahha. Rom. 7, 18. 19. Ps. 19, 13.

Mis ütleb Jummal teikist neist-sunnatsist käskudest?

Temma ütleb nenda: Minna se Is-sand sinno Jummal ollen üks pühha wihhaga Jummal, j. t. s.

1. Mis dppime meie neist sannast?

1) Et Jummal kangeste ja kowwaste tah-hab

hab nubhelda keik, kes tedda wihtawad.
 2) Ei Jummal tootab head tehha neile,
 kes tedda armastawad. Rom. 2, 9-10.

2. Kes wihtab Jummalat?

Se wihtab Jummalat, kes temma
 sannast ei holi, ja armastab omma wan-
 na pattust ello.

Libha meel on waen Jummalat wasto, sest
 ei temma woigi heita. Rom. 8, 7.

3. Kes armastab Jummalat?

Se, kes heamelega temma käsud peab.
 Se on Jummalat armastus, et meie temma
 käsosannad peame, ja temma kässojannad ei
 olle mit e rasked. I Joan. 5, 3.

4. Mikspärrast on Jummalat need kümme kässo annud?

Sepärrast, et meie neist diete woiksi-
 me tunda. 1) Omma uskmatra süddant,
 ja selle kurjad kumbed. 2) Jummalat
 pühha tahtmist, kuida meie temma käs-
 sude järrele pühhaste ja waggaste pe-
 me ellama.

1) Kässo läbbi tulleb patto tundmine. Rom.
 3, 20.

2) Sinno kässemiste seest ollen ma woistust sa-
 nud, sepärrast wihtan ma keik walle terraad.
 Paul. II 9. 104.

5. Ugga kas meie woime ommast wäest Jummalat käsud
 täieste piddada?

Ei woib mitte, neid ep olle mitte se-
 pärrast

värrast antud, et meie woikšime siin ilma nende järrele ilma pattota olla.

Kui käst olles antud, mis woiks ellawoks teha, siis tulleks õigus tõeste käsust; agga kirri on teik kinnipannud patto olla. Kal. 3, 21, 22.

6. Ons siis Jummala käsud sega rahul, et meie ei woi need täieste piddada?

Ei olle mitte, waid nemmad juhhatawoid meid Jesusse Kristusse jure.

Kässo ots on Kristus, õigusseks iggaühhele, kes usub. Rom. 10, 4.

7. Mil wiisil juhhatawad nemmad meid Kristusse jure?

Seddawisi, et meie neist õpwiime omma hinge hädda ja hukkatust süddamest tundma, ja Jesusse arms ja wäe läbbi tenima käest abbi otsime, otama ja same.

Käst on meie juhhataja olnud Kristusse jure, et meie usso läbbi piddime õigeks sama. Kal. 3, 24.

8. Ons siis Kristus meid nüüd kognonist Jummala käsust lahti teinud?

Kül kässo needmisest ja nuhtlussest, agga mitte kässo sanna kuulmisest.

Kristus on meid ärralunnastanud kässo needn isest kui ta sai needmiseks meie eest. Kal. 4, 13.

Jesus ütleb: minna ei olle mitte tulnud kässo kautama, waig tõeks teggema. Matt, 5, 17.

9. Mis läbbi saad sa nüüd õnsaks?

Ei mitte kässo läbbi waid õige usso läbbi Jesusse Kristusse siisse.

Meie teame et innimenne kässo teggude läbbi ei sa õigeks, kuid agga Jesusse Kristusse usso läbbi. Kal. 2, 16.

20. Kust õppime meie sedda?

Teieft peatükist, pühast ristist - usust.

Teine Peatük.

Pühast Ristist - Usust.

1. Mis tähendab se sanna, usk?

Kaks asja. 1) Usso õppetust. 2) Sedda usko, mis süddames on.

2. Mis on usso õppetus?

Keik, mis meile Jummal saannast meie hinge õnnistusels t rvis lähhab õppida ja uskuda.

3. Mis on se usk, mis süddames on?

Se on sesamma walgus, mis Jummal omma sanna ja pühha waimo lähbi nende süddamesse annab, kes temma sanna kuulwad ja pattust pöörwad.

4. Mis teeb meid ussaks?

Ei mitte usso õppetus ühst, kui ei olle se lähbi ka usko süddamesse sürud?

Kes minno sanna kuleb, ja usub sehdä, kes mind on lakkitanud, sel on igg wenne ello. Joan. 1, 24. Ebr. 4, 2. Röm. 10, 9.

5. Mitmesuggune on usk?

Kahhesuggune. 1) Walle usk. 2) Tõssine, hige, ehk ellaw usk.

6. Mis on walle usk?

Walle usk on. 1) Walle õppetus. 2) Se tühhine mõtte, kui need inninesied om

ommast pattust ei põra, ja ommeti mõt-
lewad, et nemmad Jummal peäle loot-
wad ja õnsaks sawad.

1) Ilma aego teiwad nemmad mind, et nemi-
mad õpperawad õppetussed, mis inimeste kõf-
misses on. Matt. 15, 19.

2) Üst, kui temmal ei olle teggusid, on isseen-
heses jaruud. Jak. 2, 17.

7. Mis on tõssine ja dige ust?

Se on se Jummal wäggi, mis läbbi
üks patto parrast waewatud ja koorma-
tud innimenne Jeesusest kui omma aino
õnnisteggiasst abbi otstb, omma patto
wa was temma armo peäle lodab, ja
temmast ka üksvännis abbi otab ja saab.

Menda on Jummal ma ilma armastanud, et
temma omma aino sündinud Poia on annud, et
ükski, kes temma sisse ussub ei pea hukka sama-
waid et iggawenne ello temmal peab ollema.
Joan. 3, 16.

Eulge minno jure keik, kes waewatud ja koor-
matud ollete, ja minna tahhan teile hingamist
sata. Matt. 11, 28.

8. Mis sadab se dige ust usklikkude sees?

Dige ust sadab. 1) Jummal armo
pattude andeks - andmist. 2) Jagawest
õigust. 3) Teeb Jummal lapsiks. 4)
Pühastab süddamed. 5) On armas-
tusse läbbi tegger. 6) Sadab woimust
keige kurja peäle.

1) Jeesusfest tunnistawad keik Prohwetid, et temma nimme läbbi keik, kes temma sisse ussivad, peatwad patuide andeks, andmist sama. Ap. Teud. 10, 43. Rom. 3, 24. 25.

2) Kes ussub selle sisse, kes seida jummalas kartmatta digeks moistab sellele arwatakse temma usf digusfeks. Rom. 4, 5. Peat. 2, 18.

3) Teie ollete keik Jummalalapsed usso läbbi Kristusse Jeesuse sees. Kol. 3, 26. Joan. 1, 12.

4) Jummal on nende süddamed usso läbbi puhtaks teinud. Ap. Teud. 15, 9.

5) Kristusse Jeesuse sees ei maksa ümberleikatud egga ümberleikmatta, waid se usf, mis armatusse läbbi teggew on. Kol. 5, 6. Ebr. 11, 8.

6) Meie usf on se woiinus, mis maailma on ärrawoitnud. I Joan. 5, 4.

9. Kelle sisse peame meie uskma?

Selle kolmaino Jummalal sisse.

Teie usf ja lotus peab Jummalal peäle ollema. I Peetr. 1, 21.

10. Onn ennam, kui üks Jummal?

Üks ainus Jummal on, agga kolm temma aino ollemisse sees Issa, Poeg ja pühha Waim, ja need kolm on üks.

Kule Israel, Isand, meie Jummal on üks ainus Isand. Mark. 12, 29.

Kolm on, kes tunnistawad taewas, Issa, Sanna ja pühha Waim, ja need kolm on üks. I Joan. 5, 7.

11. Kes on Jummal?

Jummal on üks ärraarwamatta Waim.

Jum

Jummal on üks Waim, ja kes tedda kummar-dawad, need peawad Waimus ja tões kummar-dama. Joann 4, 24.

12. Mis õppetab pühha kirri Jummalala wiisdest ja kumbdest?

Et Jummalala wiisid on ärraarwamat-ta ja ärramoistmatta.

Kuis ärraarwamatta on temma kohtomoist-mised, ja ärramoistmatta temma wiisid: Rom. 11, 33.

Jummal ellab ühhes walguses, kuhho ükski ei sa, kedda ükski inimenne ep olle näinud, egga woi nähha. 1 Tim. 6, 16.

13. Eks olle siis Jummal meile ühtegi ommast wiisdest? omma fanna sees tedda annud?

Jah on teada annud, sest Jummalala fanna õppetab, et temma on 1) igga, wenne, 2) ilma - muutmatta, 3) keige-wäggewam, 4) kes keif teab ja näab, 5) keigetarkem, 6) kes keifis paifus on, 7) tõesine, 8) pühha, 9) õige, 10) helde, armolinne ja selge armastus.

1) Enne kui mäed sündsid, ja enne kui Ma ja ma - ilma lodi, siis olled sinna Jummal iggawes, sest iggaweste. Paul. 90, 2.

2) Selle walguste Jäsa jures ei olle muutmist egga wahhetamisse warjo. Ja. 1, 17.

3) Jummalala jures ei olle ühtegi asja woimat-ta. Luk. 1, 37. Paul. 115, 3.

4) Ükski loom ei olle temma es näggematta, waid keif on paljas ja arowalik temma silma ees. Ebr. 4, 13. 1 Joan. 3, 20.

5) Tem-

5) Temma jures on tarkus ja wäggi, temmal on nou ja moistus. Job. 12, 13. Zan. 2, 20-22.

6) Temma sees ellame, ja liggume, ja olleme meie. Ap. Tegg. 17, 28. Jer. 23, 23. 24.

7) Jeesus ütleb: Se on tõssine, kes mind on läkkitanud. Joan. 7, 28. Paul. 33, 4. 2 Kor. 1, 20.

8) Pühha, pühha, pühha, on wäggede Issand, keik ma-ilm on temma au täis. Jes. 6, 3. 3 Mos. 11, 44. Paul. 45, 8.

9) Jummal on õige leige omma wiiside sees, ja wägga leige omma teggut e sees. Paul. 145, 17. Rom. 2, 5-11.

10) Hallastaja ja armolinne on Jummal, pitka melega ja rikkas heldussest. Paul. 103, 8. 1 J. 4, 6.

12. Mitto õppetust õppetab teine peatük?

Kolm õppetust. 1) Lomisest. 2) Arrastamistest. 3) Pühhitsemistest.

Esimenne õppetus:

L o m i s s e s t.

1. Mis on lominne?

Se on Jummalala tõ, et temma algmistest keik asjad on teinud, mis mitte enne ep olnud. Ebr. 11, 3.

2. Kes on keik asjad lounud?

Kolm-ainus Jummal, Issa, Poeg ja pühha Waim, ommetegi arwatakse lomisest tõ Issa kohta.

Jehowa lanna läbbi on taewad tehtud, ja temma su Waimo läbbi keik nende wäggi. Paul. 33, 6.

Meil

Meil on agga üls Jummal, se Issa, kellest keik
asjad on, ja meie temma sees. 1 Kor. 8, 6.

3. Mis asjast on Jummal keik lohud?

Ei ühheski nähtawast asjast.

Usso läbbi moistame meie, et ma-ilm Jum-
mala sanna läbbi on walmistud, et se mis nähha-
se, on sanud neist, mis ei nähta. Ebr. 11, 3.

4. Mitme päwaga on Jummal keik lohud?

Kue päwaga.

Kue päwaga on Jummal taewast ja maad teis-
nud, merre ja keik mis nende sees on. 2 Mos. 20, 11.

5. Mikspärrast on Jummal keik lohud?

Omma Jummalikko ninne auuks,
ja inimeste kasuks.

Taewad juttustawad Jummalala au, ja taewa
lautus kolutab temma kätte tööd. Paul. 19, 2.

Wahitssege ülle kallade mis merres, ja ülle lins-
dude mis taewa alja keik üle ülle ellajatte, mis Ma
peäl liguwad. 1 Mos. 1, 28.

6. Mitme suggused on keik lomad?

Kahhesuggused, 1) näggematta, 2)
nähtawad lomad.

Kristusse läbbi on keik lodud, mis taewaste
seed, ja mis Ma peäl on, mis nähtawad ja näg-
gematta on. Kol. 1, 16.

7. Kes on need näggematta lomad?

Keik mis filmaga ei woi nähha.

8. Kes on need ükemat neisi näggematta lomadest?

Inglid.

9. Mis ou Inglid?

Nemmad on waimud Jummalast lodud.

Teeb ommad Inglise waimu's, ja ommad teenid tullegiks. Ebr. 1, 7.

10. Mitmesugused on Inglise?

Kahhesugused, teised on head, teised kurjad Inglise.

11. Mis tewad need head Inglise?

1) Nemmad kiitwad Jummalat, ja tewad temma tahtmist. 2) Kaitswad ja hoidwad nemmad innimesi, keige-ennamiste neid waggasid.

1) Kiitle Jummalat, teie temma Inglise, teie wäggetwad wahwad, kes teie temma sanna järrele tete, temma sanna heale kuuldes. Laul. 103, 20.

2) Jummal tahhab ommad Inglise sinno parast kaskida, et nemmad sind peawad hoidma keige se tete peal. Laul. 91, 11. Ebr. 1, 14.

12. On need kurjad Inglise ka Jummalast lodud?

Ja on, agga mitte kurjaks, waid heaks ja ilma-pattota.

Jummal watas keie se peale, mis ta olli teinud, ja wata se olli wägga hea. 1 Mos 1, 31.

13. Kust nemmad siis kurjaks on sanud?

Nemmad on Jummalast ärrataggenud ja patto teinud.

Need Inglise, kes omma harkotust ei hoidnud, waid omma ello asfet mahhajatnud, on Jummal sure pawa kostoni iggawesses wangi-põlwes pimmedusse al kinnipiddanud. Jud. s. 6.

14. Mis tewad need kurjad Inglise?

1) Nemmad pannewad allati Jum-
mala

mala wasto. 2) Püüdwad nemmad innimesse hukka sata.

1) Sellesinnatse ma ilma jummal on nende uskmatta rahwa meled sõggedaks teinud, et neise ei pea paistma armo, õppetuse walguis Kristusse auust, kes on Jummal kuido. 2 Kor. 4, 4. Luk. 8, 12.

2) Teie waentlane, se kurrat káib ümber kui mõiraja loukoer, ja otsib, kedda temma woiks ärra neelda. 1 Peetr. 5, 8.

15. Mis saggused on need nähtawad lomad?

Keik, mis silmaga woib nähha.

16. Kes on need üllemad neist nähtawast lomadest?

Innimesest.

17. Kas sa ussub, et Jummal ka sind on lonud?

Jah minna ussun, et Jummal mind ja keik lomad on lonud.

Jummal Waim on mind teinud, ja selle Reigewäggerama eht on mulle ello annud. Job. 33, 4. Laul. 139., 13-14.

18. Kust on Jummal esimenne innimesse ihho lonud?

Ühhest mullast tükkist.

Jummal walmistas kedda innimest, mis põym on, mullast. 1 Mos. 2, 7.

19. Kust temma hinge sai?

Jummal puhhus innimesse ninnaesse ellawat ihho: nenda sai innimenne ellawaks hingeks. 1 Mos. 2, 7.

20. Kuida on Jummal innimesse lonud ihho polest?

Jummal on temmale annud filmad, kõrwad ja keik liikmed.

21. Mis sagguseks on temma hinge lonud?

Waimuks, moistusse ja tahtmisega.

22. Mis esimesse innimesse nimmi olli?

Adam.

23. Mis temma naese nimmi olli?

Ewa.

24. Kust loi Jummal Ewat?

Adama Külje-luust.

Jesand Jummal ehitas se külje-lu, mis ta innimesest olli wõtnud, naeseks, ja satis tedda Adama jure. I Mos. 2, 22.

25. Kelle sarnatseks on Jummal innimesse lonud?

Jummal on innimest ennese sarnatseks lonud, nenda et temma olli pühha, õige ja õnnis.

Jummal loi se innimesse omma näo järrele, Jummal näo järrele loi ta tedda, mehheks ja naeseks loi temma neid. I Mos. 1, 27.

26. Onn innimenne Jummal sarnatseks jänud?

Ei olle mitte jänud.

Ühhe innimesse sannapõlgmisse läbbi on paljo sanud pattuseks. Rom. 5, 19.

27. Mis parrast polle ta mitte Jummal sarnatseks jänud?

Sest et temma kurrati pettusse ja kawwalusse läbbi Jummal kāsust ärratagganes ja söi sest ärrakeeldud puust.

Se naene wottis selle pu wiljast sa söi, ja andis ühtlase ka omma mehhele, ja temma söi. I Mose. 3, 6. Rom. 3, 10, 12.

28. Kelle sarnatseks on temma siis sanud?

Kurrati sarnatseks.

Kes patto teeb, se on kurratist; sest kurrat teeb patto algmisses. Joan. 3, 8.

29. Dns siis Udama patto läbbi keik innimesseid kurrati sarnatseks sanud?

Ja on sanud, Jummal parrago!

Dtseki ühhe innimese läbbi pat on ma ilma sisse tulnud, ja patto läbbi surm, nenda on ka surm keikide innimeste sisse läbbi läinud, kelle ühhe sees nemmad keik on patto teinud. Rom. 5, 12.

30. Kas Jummal siis meid tahhab jätta kurrati sarnatseks?

Ei tahha mitte.

Jssand ei tahha mitte, et monned peatwad hukka minnema, waid et keik peatwad meleparandamist kätte sama. 2 Peetr. 3, 9.

31. Ugga kes hoiab ja toidab innimest?

Se Jummal, kes tedda on lonud.

Jummal, kes ma ilma on teinud ja keik, mis seal sees on, sesinnone et temma taewa ja Ma Jssand on annab isse keikile ello ja õhko ja keik. U. Tegg. 17, 24, 25.

32. Kuida toidab temma neid?

Temma annab peäleegi rided, kingad, sõmisse ja jomisse rohkeste ja iggapääw.

Jummal ei ole isseennast mitte tunnistamatta jätnud, et ta meile on head teinud ja on taewast meile wõhha ja head wõijulist aega annud, ja roa ja rõmoga meie süddamed täinud. Ap. Tegg. 14, 17.

33. Kas Jummal meile weel ennani head teeb?

Jah teeb, temma, hoiab ja kaitseb meid keigige hädda ja kurja eest.

Ello ja head olled Sa muise teinud, ja so ülle waatminne hoiab mo waimo. Job. 10, 12.

34. Mikspärrast toidab, hoiab ja kaitseb Jummal meid?

Sedda keik teeb temma isalikkust, jummalikkust armust ja heldussesi.

Disekui Jsa laste peal hakkastab, nerda hal- lastab Jummal nende peale kes tedda kartwad. Paul. 103, 13. Matt. 5, 45.

35. Mis on sepärrast meie kohhus?

Se eest on meie kohhus Jummalat kita, tännada, tenida ja temma sanna kuulda.

Jesand sinna olled wäärt wõtta au ja auus- tust, ja wägge, sest et sa olled keik asjad lonud: ja sinno tahtmisse läbbi on nemmad, ja on lodud, Zlm. 4, 11.

36. Kas sinna ussub sedda keik tõesti ollowad?

Jah, se on tõeste tõssi.

37. Ons Jummal meile weel suuremat head teinud?

Jah on teinud, sest temma on 1) meid omma Poia sees enne ma- ilma asfuta- mist ärrawällitsenud õnnistusseks, ja on 2) meile omma aino sündinud Poia an- nud Lunnastajaks ja Önnisteggjaks.

1) Jesusse Kristusse Jsa on meid ärrawal- litsenud Temma sees, enne ma- ilma asfutamist,

et meie piddime ollema pühhad ja ilmalaitmatta
Temma ees armastusse sees. Ewes. 1, 4.

2) Kui aeg täis sai, läkkitas Jummal omma
Poega, et Ta piddi naesest sündima, ja kässo alla
sama, et temma neid, kes kässo al ollid, piddi
ärralunnastama. Kal. 4, 4.

38. Kusi öppime meie sedda?

Pühhasst Ewangeliummist ehk armo öppe-
tussest; ja lühhidelt teise peatükkiteisest öppetus-
sest, Ärralunnastamisest.

Teine Öppetus: Ärralunnastamisest.

1. Kes on meid innimesi lunnastanud?

JESUS KRISTUS Jummal
Poeg.

Jesusse Kristusse sees on meil ärralunnas-
tamine temma werreläbbi, pattude andeks, and-
minne temma armo rikkust möda. Ewes. 1, 7.

2. Mis se on: et Kristus meid lunnastanud?

Se on, et ta pattust, Jummal wihhasst,
surmast ja kurrati wäest meid omma kalli werre
ja surmaga on päästinud ja lahti teinud.

3. Kuida on se lunnastamine sündinud?

Sedda wisti, et temma innimeste pat-
tud enne peäle on wotnud, nende patto-
nuhtlused kannud, ja Jummal taht-
nust nende eest täieste teinud.

Eõeste meie haigused on temma ennese peäl wõtnud, ja keif meie wallo kannud. Temma on meie ülleastmiste parrast harwatud, ja keif meie üllekohto parrast ärrarõhitud: se karristus oli temma peäl, et meil piddi rohho õllema, ja temma muhtude läbbi on meile terwis tulnud. Jes. 53, 4. 5. Kal. 4, 4. 5. Paul. 40 8. 9

Wata, se on Jummalal Tal, kes ma ilma patto ärrakannab. Joan 1. 29.

4. Mis on Jummalal Poia nimmi?

JESUS KRISTUS.

5. Mis on Jesus meie kele?

Üks arrapeastia ja õnnisteggia.

Maria peab sibbe poia ilmale toma, ja sinna (Joiep) pead temmale nimme pannema Jesus, sest temma peastab omma rahwast nendes pattudest. Matt. 1, 21. 1 Tim. 1, 15.

6. Mis on Kristus meie kele?

Üks salwitud ehk woitud.

Jesanda Waim on minno peäl separrast on Ta mind woidnud. Jes. 61, 1. Luf. 4, 18.

7. Misga on Kristus woitud?

Pühha Waimoga.

Jummal on tedda woidnud pühha Waimo ja wäega. Ap. Teg. 10, 38.

8. Miksparrast on temma pühha Waimoga woitud?

Temma on se läbbi seatud ja walmistud meie üllemaks Preestriks, Prohwetiks ja Kuningaks.

Meil on üks suur üllempreester Jesus Jummalal Poeg. Ebr. 4, 14. 7 p. 26.

Ühhe-

Ühhe Proxeti tahhan ma neile sata tous-
ma nende wendade feast, nenda kui sinna oled,
ja Ma tahhan ommad sannad Ta subho panna,
ja ta peab nende wasto räkima keil sedda, mis
ma tedda kessin. 5 Mos. 18, 18 Joan. 6, 14.

Minna ollen woidnud omma Kuninga, om,
ma pühha Sioni mäe ülle. Paul. 2, 6.

9. Miks on temma meie üllemaks Preestriks seätud?

1) Et temma meie pattud piddi lep-
pitama, isseennast meie eest ohwerdades.

2) Et temma meie eest piddi palluma ja
meid õnnistama.

1) Ta piddi armolinne ja ustaw üllempreester
õllema neis asjus, mis Jummalala ees on tegge-
mist rahwa pattud ärraleppitada. Ebr. 2, 17.

2) Selsinnastel on sepärrast, et ta iggarweste
jääb, ilmaõpmatta preestri ammet Sepärrast
wõib temma ka allati ja täieste õnsaks tehha neid-
kes temma läbbi Jummalala jure tullerwad, ja ei
lab ikka seks, et ta nende eest pallub. Ebr. 7, 24. 25.

10. Miks on temma Prohwetiks seätud?

Et ta meile Jummalala nou meie õnnis-
tussest piddi fulutama.

Ükski ei olle ial Jummalat näinud, se ainus-
sündinud Poeg, kes Issa sülles on, se on meile
ärraselletanud. Joan. 1, 18.

11. Miks ta siis Kuningaks on seätud?

1) Et ta kurrati riki piddi ärrawoit-
ma; 2) omma foggodusse ja keikide lo-
made ülles wallitsema.

1) Temma on kõrgesse üllesläinud ja on wan-
gipiddajad wangi wõtnud. Ewes. 4, 8.

Jummal on teie temma jalge alla pannud ja on tedda pannud koggodussele Peaks teie ille asjade n. t. s. Ewes. 1, 22.

2) Temma peab kui Kuningas wallitsema, Junni temma teie waenlased ennese jalge alla saab pannud. I Kor. 15, 25. Paul. 8, 7-9.

12. Mis on meie Önnisteggia omma ollemisse polest?

Temma on Jummal Poeg, tössine Jummal ja tössine innimenne.

Kristusse tulles wannemih libha polest, kes on ille teie Jummal, pidetud iggaweste. Rom. 9, 5.

13. Kuida on temma tössine Jummal?

Et temma Jummalast ommast Isast on sündinud iggaweste.

Temma wäljaminnemissed on wannast iggawessast aiaast olnud. Mik. 5, 1.

Sa olled mo Poeg, minna ollen sind tänna sünnitanud. Paul. 2, 7.

14. Kuida on temma tössine innimenne?

Et temma sel aial, mis Jummal olli seadnud, neitsist Mariast on ilmale todud.

Ja se Angel ütles: Wata, sa pead kaima peäle sama ja Poia ilmale toma, Jesus. Paul. 1, 31.

15. Mikspärrast pididi Jesus Kristus tössine Jummal ja tössine innimenne ollema?

Et temma meie Isand pididi ollema, kes meid ärrakaddanud ja hukkamoiistetud innimesse woiks peasta ja lunnastada.

Jumimesse Poeg on tulnud otsima, ja õnsaks teggema, mis aerakaddunud. Luf. 19, 10.

16. Kelle käest pi. di temma meid peästä ja lunnastama?
Keikist pattust, surmast ja kurrati wäest.

Jesussesse sees on meil lunnastamine temma werre läbbi, se on pattude andeks andmine. Kol. 1, 14.

Jesus on surma ärrakautanud, ja ello, ja huk. laminnematta põlwe walge ette tonud armo. õp. petusse läbbi. 2 Tim. 1, 10.

Seks on Jummalä Poeg arowalikkus sanud, et temma kurrati teud pididi ärrarikkuma. 1 Joan. 3, 8. Ebr. 2, 14. 15.

17. Misga on temma meid lunnastanud?

Ei mitte kulla ehk hõbbedaga, waid omma pühha kalli werrega, ja omma ilmasüta kannatamisega ja surmaga.

Teid ei olle mitte kadduwatta asjadega, ei hõbbeda egga kullaga lunnastud teie tühjasi elamisest, mis teie ollete wannemist õppinud: waid Kristusese kui ühhe ilmariggata ja puhta talle kalli werrega. 1 Peetr. 1, 18. 19.

18. Onse Jesus Kristus siis kannatanud?

Jah on kannatanud hinge ja ihho polest.

Ta hakkas kurraks sama, ja hirmust ab. bastust tundma. Siis ütlen ta neile: minno hing on wägga kurb surmanni. Matt. 26, 37. 38. Jes. 53, 4. 5.

19. Kelle wallitsuse al on temma kannatanud?

Pontsiusse Pilatusse wallitsusse al,
kes sel aial Juda rahwa ülle olle seätud.

20. Ons temma ta surnud?

Jah on surnud.

Kristus on surnud meie pattude eest kirjade järrele. 1 Kor. 15, 3.

21. Mis surma surri temma?

Tedda lödi risti.

So allandas is e ennast, ja sai sannawostlik
kuls surmani, peälegi risti surma. Wiil. 2, 8.

22. Mifs ta risti surma piddi surema?

Et temma meid piddi sunnastama
kässo needmisest ja Jummalala wihhast.

Kristus on meid ärralunnastanud kässo
needmisest, kui ta sai needmisests meie eest, sest
kirjutud on: ärranetud on iggäüks, kes pu külges
pöob. Kal. 3, 13.

Jesus peästab meid ärra sest tullemast wih-
hast. 1 Tess. 1, 10. peat. 5, 9.

23. Kas jäi temma risti?

Ei jänud mitte, waid tedda maeti
mahha.

24. Ons temma hawa sisse jänud?

Ei olle mitte, waid temma on ül-
lestousnud surnud kolmandamal pä-
wal.

Nenda on kirjutud, ja nenda piddi Kristus
kannatama ja ülestousma surnust kolmandamal
päwal. Luk. 24, 45.

25. Ons temma ka pörgo läinud?

Jah on pörgo läinud, kui patto, surma ja kurrati ärrawoitja.

Minno ka on pörgo ja surmad wotmad. Ilm 1, 18.

Surm on ärraneestud woimusse sisse. Surm kus on sinno astel? pörgo - haud kus on sinno woimus. 1 Kor. 15, 54. 55. 57.

26. Kubho läks temma parrast ällestousmist?

Temma läks taewa, seäl istub temma Jummal omma keigewäggewama Issa parremal kael.

Issand, kui ta nendega sai rääkinud, woeti üles taewa, ja istub Jummal parremal poel. Mark. 16, 19.

27. Mis on Jummal parram kassi?

Se on Jummal üpris wägga suur au, wäggi ja melewald, taewas ja Ma peäl.

Jesus ütles: minnule on antud keik melewald taewas ja Ma peäl. Matt. 28, 18.

Jesus on istnud sure au parrama kaele üllewel kõrges. Ebr. 1, 3.

28. Mis se on, et Jesus istub omma Issa parremal kael?

Se on, et meie Issand Jesus sesamma jummalikko au ja wäega wallitseb, kui taewa issa, ja keik keikis täidab.

Jummal on Kristust pannud istma omma parrama kaele taewaste asjade sisse, Ja temma on keik temma jalge alla pannud, ja on teda pannud kõggodussele Peaks keik ülle asjade.

Se on temma ihho, mis täidetakse sellest, kes keik keikis täidab. Ewef. 1, 20. 22. 23.

29. Üns siis Kristus koggonist meie surest ärvaläinud?

Ei olle mitte; sest temma on on meie jures ma ilma otsani; agga wiimisel päwal peawad meie silmad tedda jälle nägema.

Wata, minna ollen iggapäwa teie jures ma ilma otsani. Matt. 28, 20. Ap. Teg. 1, 11.

30. Mis pärrast tulleb temma wiimisel päwal jälle nähtawal kombel?

Temma tulleb kohhut moistma ellawatte ja surnutte peäle.

Jummal on meid käsknud rahwale kuulutada, ja tunnistada et sesamma on se Jummalast seätud ellawatte ja surnutte kohtomoistja. Ap. Teg. 10, 42.

31. Mis saggused on need ellawad ja surnud?

Need ellawad on, kes siis Ma peäl ellawad, kui Jesus tulleb. Need surnud on, kes enne on ärrasurnud, ja siis peawad üllestouma.

Wata, ma ütlen teile ühhe sallaja asja: ei meie kül keik lähhä maggama, agga meid keik peab mudetama. 1 Kor. 15, 51. 1 Tess. 4, 15. 16.

32. Mil aial tulleb se wiimne päaw?

Sedda ei tea meie, ei Inglise taewaswaid Jummal üksi.

Sest päwast ja tunnist ei teie üksi, ei ingliske taewas, kui agga minno Issa üksi. Matt. 24, 36.

33. Kuida moistab Jeesus Kristus lohht?

Sedda möda, kui iggäuks siin ilmas on ellanud.

Meie peame teik awwalikkuls sama Kristusse lohto, järre ees, et iggäuks peab sedda möda sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. 2 Kor. 5, 10.

34. Mikspärrast on siis Jeesus meid lunnastanud?

Et meie temma ommad piddime olles ma, ja temma rikis temma al ellama ja tedda tenima.

Jeesusse Kristus on isseennast meie eest annud, et ta meid piddi ärralunnastama teigest üllelohtust, ja puhhastama ennese issi-rahwaks, mis ussin on hea töle. Tit. 2, 14.

35. Kuida peame meie tedda tenima?

Iggawesse õigusse, waggadusse ja õnnistusse sees, nenda kui temma on üllestousnud surrust, ellab ja wallitseb iggaweste.

Need kes ellawad, ei pea enam ennestele elama, waid sekele, kes nende eest on ärrasurnud ja üllesärratud. 2 Kor. 5, 15. Eul. 1, 74-75.

36. Kas sinna ussud sedda teik tössi ollewad?

Jah se on töeste tössi.

Ustaw on se sanna ja teigewastowotmisse wäärt. 1 Tim. 1, 15.

37. Agga kas meie woime ommast wäest Jeesust nenda tenida?

Ei woi mitte, kui agga pühha Waimo wäe ja abbi läbbi.

Seda

Sedda ei tulle mitte teie käest; Jummalal and
on se. Ewef. 2, 8.

38. Kust öppime meie sedda?

Teise peatükki kolmandamast öppetus-
sest; Pühhitsemisest.

Kolmas Öppetus:

P ü h h i t s e m i s s e s t .

1. Mis se on: pühhitsema?

Se on: pühhaks, puhtaks ja waggaks
teggema.

2. Kes teeb inimessed pühhaks?

Kolm-ainus Jummal; süüski öppetakse
pühha kirias, pühhitsemist isstarranist
pühha Waimo tö ollewad.

Jummal on algmisest teid ärrawallitsenud
dnnistusseks, Waimo pühhitsemisse ja töe usso
läbbi. 2 Tess. 2, 13.

3. Mis läbbi pühhitseb pühha Waim inimest?

Jummalal sanna ja Sakramentide
läbbi.

Kristus on armastanud foggodust, ja on
isfeennast jelle eest ärraannud, et ta sedda pididi
pühhitsema, ja on sedda puhtaks pesnud mee
pessemisse läbbi sanna sees. Ewef. 5, 25. 26.

4. Kes on pühha Waim?

Pühha Waim on se kolmas selle aimo
Jum-

Jummala ollemisse sees, üks ai us tõs-
sine Jummal Jõsa ja Poiaga, kes Jõsast
ja Poiast wäljalähhäb ju tulleb.

Kui se trööstia saab tulnud, kedda minna tei-
le tahhan lakkitada Jõsast, se tõe Waim kes Jõs-
sast wäljalähhäb, s-samma peab minnuist tunnis-
tama. Joan. 15, 26. Ap. Teg. 5, 3-4.

5. Mikspärrast nimmetakse tedda pühaks?

Sepärrast, et ta isseenneses pühha on,
ja neid, kes Jummal sanna wõtwad
kuulda, pühaks ja waggaks teeb.

Teie ollete ärrapeästud teie ollete pühitsetud,
teie ollete õigeks tehtud Jõsanda Jesusse nim-
me sees, ja meie Jummal Waimo läbbi. 1 Kor.
6, 11.

6. Eks innimenne ei woi mitte ommast wäest Jesusse
siese uskuda, egga waggaks sada?

Ei woi mitte, sest ükski innimenne
ei woi ommast melest ja wäest Jesusse
Kristusse omma Jõsanda sisse uskuda,
egga temma jure sada.

Ükski ei woi Jõsust Jõsandaks nimmetada,
kui agga pühha Waimo läbbi. 1 Kor. 12, 3.

7. Kuida sawad siis innimesed Jesus'e jure?

Kui pühha Waim neid Ewange-
liummi ehk armo-õppetusse läbbi. 1)
Kutsub. 2) Omma annettäga wal-
gustab, ja 3) õige usfo sees pühhi-
seb ja hoiab.

1) Jummal on ustaw, kelle läbbi teid on kut-
situd

sutud temma Poia meie Isfanda Jesusse Kristusse ossasamiseks. I Kor. 1, 9.

Seks on Jummal teid kuivnud meie Ewangeliummi läbbi, et teie meie Isfanda Jesusse Kristusse au piddite kätte sama. 2 Tess. 2, 14.

2) Urka ülles, kes sa maggad, ja touse ülles surmüst, siis wöttab Kristus sind walgustada. Ewes. 5, 14. Peat. 1, 17, 20.

Jummal on nende süddamed usso läbbi puh-taks teinud. Ap. Tegg. 15, 9. Ewes. 4, 30.

8. Mis on Ewangelium ehk armo, oppetus?

Ewangelium on need rõõmsad sannu-med, et Jummal onnima Poia keikile in-nimestele on annud lunnastajaks ja õn-nisteggiaks.

Minna ei häbbene mitte Kristusse armo, oppetussest; sest se on Jummalala wäggi õnnis-tusseks iggauhhele, kes ussub. Rom. 1, 16.

9. Kuida nimmetaksa neid hoopis kedda pühha Waim Ewan-geliummi läbbi kutsub, foggub, walgustab i. s. t.?

Neid nimmetakse pühhaks ristis foggodussseks, ehk pühhaks.

Teie ollete pühhade seltsi-rahwas ja Jum-mala koddakondsed, Apostlide ja Prohmeti raia peäle ülleschitud, kus Jesus Kristus isse nurgakivi on. Ewes. 2, 19. 20.

10. Mis on se pühha ristis foggodus?

Keik pühhad ristis innimesed sün Ma peäl, mis pühha Waim Ewan-geliummi läbbi kutsub, foggub, wal-gus-

gustab, pühhitseb ja Jesusse Kristusse jures õige ja aino usso sees hoiab.

Kedda Jummal on enneseadnud, neid on temma ka kutsnud, kedda ta on kutsnud, neid on temma ka õiges teinud, ja kedda ta on õigeks teinud, neid on ta ka auustanud. Rom. 8, 30.

11. Kussa tunnukse pühha risti; koggodust ollewad?

Seäl kus 1) Jummal sanna selgeste ja puhtaste õppetakse, ja kus 2) pühhad sakramentid Kristusse seaduse järrele pruigitakse.

1) Jesus ütles: Kui teie minno sanna sisse jâte, siis ollete teie tõeste minno Jüngrid. Joan. 8, 31.

2) Memmad jäid allati Apostlide õppetusse ja osfasamisse, ja leitwa murdmisse, ja palwette sisse. Ap. Teg. 2, 42.

12. Mis on pühhade ossa, saminne?

Se on, kui waggad innimesed pühha Waimo läbbi, teine teisega Jummalast, ja teine teise kahjust ja kassust ossa wotwad.

Kui üks like kannatab, siis kannatawad ka teik liikmed, ja kui üht liket auustakse, siis on teik liikmed ka rõõmsad. Ugga teie ollete Kristusse ihho ja liikmed, iggaüks omma ossa polest. 1 Kor. 12, 26. 27. Ewes. 4, 3-7. Joan. 1, 3.

13. Kas sa ussud pattude andeks andmist?

Jah minna ussun, et pattud andeks antakse.

Jesussest tunnistawad teik Prohwoetid, et

Temma nimme läbbi keif, kes Temma siise ussuwad, peatwad pattude andeks- andmist sama. Ap. Teg. 10, 43.

14. Kes annab pattud andeks?

Kolm = ainus Jummal.

Jesand Jummal peab heldust mitme tuhhandele, ja annab andeks üllekohhut, ja üleasmist ja patto. 2 Mos. 34, 7.

15. Mis saggused pattud annab Jummal andeks?

Keifsaggused, agga mitte sedda patto pühha Waimo wasto.

Minna ütlen teile: igga pat ja teotamine antakse inimestele andeks; agga teotamine pühha Waimo wasto ei anta inimestele mitte andeks; ei selsinnatset egga tullerwal aial. Matt. 12, 31, 32.

16. Kellele antakse pattud andeks?

Meile, kes ommad pattud öiete tundwad, süddamest kahhetsewad, ja kindla usfoga Jesusse pääst armo ja abbi otsewad. Matt. 11, 28.

Jesusse Kristusse Jummalala Poia werri teeb meid puhtaks keigest pattust. 1 Joan. 1, 7. Ap. Teg. 26, 18.

17. Kellele ei anta mitte pattud andeks?

Meile, kes omma rummalusse ja pattuse ello siise jäwad ellama.

Jesus ütleb: kui teie ei ussu, et Minna ollen, siis surrete teie omma pattude sees. Joan. 8, 24.

18. Kas need, kellele pattud on andeks antud, patto
 fiusatusest ka foggone lahti on?

Ei olle mitte, waid pat fiusab neid ikka.

Kui meie ei ütle ennesel patt ollewad, siis pet-
 tame meie isfeennast, ja tödde ei oüe mitte meie
 sees. 1 Joan. 1, 8.

19. Millal sawad nemmad teigest pattust lahti?

Kui nemmad surrewad.

Kui Isfand mind ka peästab teigest kurjast
 teust, ja airab omma taewase rigisse. 2 Tim. 4, 18.

20. Kas siis feik innimesed peawad surrema?

Jah peawad.

Surm on patto palk, agga iggowenne ello on
 Jummalala armo- and Kristusse Jesusse meie
 Isfanda sees. Rom. 6, 23.

21. Kas siis innimesed jäwad surma sisse?

Ei jä mitte, waid nemmad peawad
 feik üllestousma.

Mul on se lotus Jummalala peäle, mis ka need-
 sinnatsed isse ootwad, et õigede ja ühefobtuste
 furnutte üllestousminne peab tullemä. Ap. Teg. 24,
 15.

22. Mil aial touswad nemmad ülles?

Wiimsel päwal.

23. Mis peab üllestousma?

Ei mitte hing, sest hing ei surre; waid
 lihha ehk meie ihho, mis mullaks on läi-
 nud, peab üllestousma.

Se pöörm saab jälle mullase, nenda kui ta ol-
 nud, ja se waim lähkäh jälle Jummalala jure, tes-
 tedda on annud. Kegg. 12, 7.

24. Kas siis sesamma ihho ja lihha, mis meil nähd on, peab ülestoušma?

Sesamma ihho ja lihha peab ülestoušma, agga mitte enniam lihhalikko, waid waimolikko kumbedega.

Nenda on surnutte ülestoušminne: Kaduwas põlwes külwatakse ihho, hukkaminnematta põlwes ärratakse sedda üles. Üks lihhalik ihho külwatakse, üks waimolik ihha ärratakse üles. I Kor. 15, 42 44.

25. Kes ärratab surnud üles?

Kolm-ainus Jummal, keigeennamiste meie Isand Jesus Kristus.

Se kes Isandar Jesust on ülesärratunud, wottab meid ka Jesusse läbbi ülesärrata. 2 Kor. 4, 24. Rom. 8, 11.

26. Misjuggused innimesed ärratab Temma üles?

Keik innimesed, pühhad ja kurjad.

Tund tulleb, millal keik, kes houdade sees on peawad Jummalä Poia heäle kuulma, ja wälja tulles, kes on head teinud, ello ülestoušmisses; agga kes on pahha teinud, hukkamoistmisses ülestoušmisses. Joan. 5, 28. 29. Tan. 12, 2.

27. Mis tulleb siis, kui surnud on ülestoušnud?

Se suur kōhhus ja ma ilma ots.

Jummal on ühhe päwa seadnud, millal ta ma ilma peale tahhab kōhbut moista õigusses, ühhe Mehhe läbbi sedda ta sees on seadnud Ap. Tegg. 17, 31.

28. Kes moistab siis kōhbut?

Kolm-ainus Jummal; isstārranis meie Isand Jesus Kristus.

Jummal on meid käskinud rahvale kuulutada, ja tunnistada, et temma on se Jummalast seadnud ellawatte ja surnutte kohtumoisja. Ap. Teg. 10, 42.

29. Kelle peäle moistab temma kohhut?

1) Kurradi ja keikide kurja inglide peäle, ja 2) keige innimeste peäle.

1) Ja se kurrat, kes neid ärraestitas, heideti tulle ja weewli järwe, ja neid peab waawatama õõd ja päwad iggaweste iggaweseks aiaks. Jlm. 20, 10.

2) Meie peame keik armalikkuks sama Kristusse kohto-järre ees, et iggawiks peab sedda mõda sama, kui temma ihhus on teinud, olgo hea ehk kurri. 2 Kor. 5, 10.

30. Mis tulleb siis kui kohhus on moistetud?

Sellesinnatse ma-ilma ots.

Taewad peawad rakkumissiega mõda ja lõpma, ja Ma ja need teud, mis seal sees on, peawad ärrapõllema ja ärrasullama. 2 Peetr. 3, 10. 12.

31. Kuhho siis sawad pühhad?

Iggawesse ellusse.

Iggawest ello kül neile, kes head tehhes kannatusjega au, ja litust ja hullaminnematta õune oiswad. Rom. 2, 7.

32. Kuhho sawad kurjad?

Iggawesse hukkatusse siisse.

Kes peawad nuhtlust kannatama, iggawest hukkatust, ärraheidetud Isfanda pollest, ja temma wõe auust. 2 Tess. 1, 9.

33. Kas sinna ussüd sedda keik tõssi ollewad?

Jah se on tõeste tõssi.

Se taewas ja se Ma lähhawad hukka, agga minno sannad ei lähhä mitte hukka. Matt. 24, 35.

34. Mis peab sepärrast meie keigesurem nurre ollema?

1) Et meie omma Jeesusse armo õppetust heal mehel kuleme ja wasto wõtame. 2) Keigeennamiste, et meie ka hästi tähhele panneme, mis Jesus meid maenitseb.

1) Tõest, tõest minna ütlen teile: Kes minno sanna kuleb, ja ussüd sedda, kes mind on läkkitanud, sel on iggawenne ello, ja ei tule mitte kohto alla, waid on surmast ello sisse läinud. Joan. 4, 24.

2) Katske, walwage, ja palluge Jummalat, sest teie ei tea mitte, millal se aeg on. Mark. 13, 33.

35. Kusi õppime meie sedda õppetust: palwest?

Meie Katekismusse ramato kolmandamast peatükist.

Kolmas Peatük.

Jäsa meie Palwest.

x. Mis läbbi same meie Jummalat kuest diget usko, ja keiksuggused muud anded?

Süddamelikko palwe läbbi.

Tõest, tõest minna ütlen teile: Mis teie ial Jäsa salt pallute minno nimel, sedda annab teinma teile. Joan. 16, 23.

2. Dns Jummal kásknud palluda?

Jah on kásknud.

Palluge, siis peab teile antama, otsige, siis peate teie leidma; kopputage siis peab teile lahti tehtama. Matth. 7, 7.

3. Kelle kóhhus on palwet teha?

Keikide inimeste kóhhus, agga keik ei kolba palwele.

Teie pallute, ja ei sa mitte, sepárrast et teie puhhaste pallute. Jak. 4, 3.

4. Kes ei kolba palwele?

Se ei kolba palwele, kes meel omma rummalusse ja patto sísse jááb ellama.

Teie suur úlekóhhus teeb lahjutust teie ja teie Jummalaga wahhele, ja teie pattud peawad Jummalaga walle teie eest árra, et ta ei wotta kuulda. Jes. 59, 2.

5. Kes pallub Jummalaga mele párrast?

Se pallub Jummalaga mele párrast, kes omma patto hádda tunneb, ommast rummalussesest ja pattust pórab, ja Jesusse Kristusse káest abbi otsib.

Jesand útleb: Ma matan willeisa, ja selle peale, kelle waim on rasuks pekstud, ja minna saang párrast wárrisib. Jes. 66, 2. Laul. 10, 17.

6. Kuida peab temma palluma?

1) Waimus ja tóes, ja 2) kindla usfoga.

1) Tóesfised kummaridajad peawad Jesaja kummaridama Waimus ja tóes, sest Jesaja otsib ka

nisuggused, kes tedda nenda kummardawat.
Joan. 4, 23. Laul. 145, 18. 19.

2) Ägga ta pallugo uskust, ja ärgo olgo mitte
kähhe wähhel, kes kes kähhe wähhel on. se on
merre laenede sarnane, mis tulest aetakse, ja
kalsipiddi heidetakse. Gest sesamma innimenne
ärgo möttelgo mitte, et ta middagi Jäsenda
kääst saab. Jäk. 1, 6. 7. Mark. 11, 24.

7. Mis peame meie palluma?

Keik, mis meie ja meie liggimesse ihho
ja hinge heaks tarwis lähhäb.

Keik, mis teie ial palwes pallute, kui teie us-
tute, peate teie sama. Matt. 21, 22.

8. Kelle nimmel peame meie palluma?

Jesuse nimmel.

Jesus ütleb: Mis teie ial pallute minno nim-
mel, sedda tahhan minna tehha, et Jäsa saaks au-
ustud Poia sees. Joan. 14, 13. peat. 16, 23.

9. Kelle eest peame meie palluma?

Jäse ennaste, keige innimeste, ka meie
waenlaste eest; keige ennamiste waggade
Jummala laste eest.

Sevärast maenitsen minna keigeesste et peab
tehtama pallumissi, palwesid, pallumissi teiste
eest ja tännamissi keikide innimeste eest. 1 Tim.
2, 1. 2. Wilip. 1, 4.

10. Mil aial peame meie palluma?

Iggal aial.

Palluge iggal aial keige palwe ja pallumisese
ja Waimus. Ewes. 6, 18.

11. Kus paikas peame meie palwet teggema?

Keikis paikus.

Mehyed pearwad keiges paikas luggema, ja ülesidestima pühhad laed. = Selsammal kombel ta naesed. 1 Tim. 2, 8.

12. Mis on se kegeparras palwe?

Se Jõsa meie palwe, mis meie Jõsand Jesus Kristus isse meid on oppetanud.

Oppetus Jõsa meie Palwest.

Ütte üles Jõsa meie palwe essimesed sannad.
Meie Jõsa, kes ja olled taewas.

1. Mis se on?

Jummal tahhab meid se Jõsa nimme läbbi armolikkult kutsuda, j. t. s.

2. Kes on se Jõsa, kedda meie peame palluma?

Kolm ainus Jummal.

Sinna pead Jõsandat omma Jummalat kummardama, ja tedda ükspäinis tenima. Matt. 4, 10.

3. Mikspärrast nimmetame meie tedda Jõsaks, ja ei mitte sureks kunningaks?

Sepärrast et se armolinne Jummal meid se Jõsa nimme läbbi tahhab armolikkult kutsuda: et meie 1) peame uskma, et temma meie õige Jõsa, ja meie temma õiged lapsed olleme. 2) Et meie julgeste ja kindla lotussega tedda

tedda peame palluma, nenda kui arm-
sad lapsed omma armisa Jēsa pallu-
wad.

1) Ma tahhan teile Jēsa's olla, ja teie peate
mulle poegē's ja tütrik's ollema, ütleb leigewāg-
gewam Jēsand. 2 Kor. 6, 18.

2) Lālki julgussega armo au jārge jure, et meie
hallastust same, ja armo leiame. Ebr. 4, 16.

4. Mis peame meie weel siin tähhele pannema?

Meie peame ka hästi ommad südda-
med läbbi katsuma, kas meie ka tõeste
Jummala lapsed olleme, kes selle helde
taewase Jēsa sanna wõtrowad kuulda.

Mi mitto kui Jummala Waimo läbbi juhha-
takse, needsmartsed on Jummala lapsed. Rom.
8, 14. Gal. 4, 6.

Esfimenne Palwe.

Pühhitsetud sago sinno nimmi.

1. Mis on Jummala nimmi?

Jummal isse, temma pühhad wisid,
temma pühha sanna, pühhad sakramen-
tid ja keik, kust tedda tunnukse.

2. Et's Jummala nimme olle pühha ilma meie palweta?

Jummala nimmi on kül isse = enne-
ses pühha, agga meie pallume = = =
pühhitsetud.

Pühha ja kartusse wāart on Jummala nimmi.
Laul. III, 9.

3. Kuida pühhitakse Jummal nimmi?

1) Kui Jummal sanna selgeste ja puhtaste õppetakse. 2) Kui meie ka pühhaste kui Jummal lapsed temma sanna möda ellame.

1) Pühhitse neid omma tõe sees; sinno sanna on tödde. Joan. 17, 17. Ap. Teg. 20, 27.

2) Menda kui se, kes teid on kutsnud, pühha on, sage ka teie pühhaks keige omma ello sees. 1 Peetr. 1, 15. 3 Mos. 22, 31. 32.

4. Kas meie ommast wäest woime sedda tehha?

Ei woi mitte; Sepärrast on meie kohhus, süddamest palluda: Sedda aita meid, armas taewane Issa!

Jummal on, kes, teie sees teeb, et teie tahhate ja woite tehha temma hea mele pärrast. Wil. 2, 13. 2 Tess 1, 11. 12.

5. Kes ei pühhitse mitte Jummal nimme?

Se, 1) Kes teistwisi õppetab, kui Jummal sanna õppetab. 2) Kes teistwisi ellab, kui Jummal sanna õppetab.

1) Kui legi teist õppetust õppetab, ja ei hoia mitte meie Issanda Jesusse Kristusse terwe sannade pole, egga se õppetusse pole, mis sadab heaga Jummalat kartma, se on uhke, ja ei tea ühtegi. 1 Tim. 6, 3. 4.

2) Jummal nimmi laidetakse teie pärrast pagganatte seas. Rom. 2, 24.

6. Kas meie woime isse ennast walle õppetusse ja kuisja ello eest hoida?

Ei woi mitte: sepärrast peame süddamest

mest palluma: se eest hoia meid armas taewane Jsa.

Jsand on ustaw, kes teid tahhab kinnitada, ja kurja eest hoida. 2 Tess. 3, 3. Jud. 24, 25. s.

Teine Palwe.

Sinno riik tulgo.

1. Mitmesuggune on Jummal riik?

Kolmesuggune: 1) Wäe = riik, 2) Armo riik, ja 3) Au = riik.

2. Mis on Jummal wäe = riik?

Keik taewas ja ma = ilm, kus Jummal keik ille loma wallitseb.

Jummal on omma au = järke taewas kinnitanud, ja temma kunningriik wallitseb ille keik. Paul. 103, 19.

3. Mis on se armo = riik?

Vihha risti = foggodus ja iggaühhe Jummal lapse südda, kus ta omma armo ja sanna läbbi wallitseb.

Jesus peab kui kunningas wallitsema Jakobisuggu ille iggaweste, ja temma kunningriigil ei pea otsa olla. Luk. 1, 33. Joan. 14, 23.

4. Mis on se au = riik?

Se on iggawenne ello. 2 Peetr. 1, 11.

5. Misugguse rigi pärrast pallume meie siin?

Ei mitte wae = rigi pärrast, mis sees meie jo ellame, waid meie pallume armo ja au rigi pärrast.

Noudo

Neudke essite Jummalat riki ja temma digust, siis sedda keik peab teile peälegi antama. Matt. 6, 33.

6. Eks Jummalat riik tulle siis ilma meie palveta?

Jummalat riik tulleb kül ilma meie palveta isse ennesest == meie jure tulles.

Jesús ütles: Aeg on kätte jõudnud, ja Jummalat riik on liggi tulnud: parrandage meelt, ja uskuge armsõ õppetust. Mark. 1, 15.

7. Kuida tulleb Jummalat armsõ riik meie süddamesse?

1) Kui se taewane Jõsa omma pühha Waimo meile annab. 2) Kui meie temma pühha sanna == ja seäl iggaweste.

1) Minna pallun, et meie Jõsanda Jesusse Kristusse Jummal, se au Jõsa, teile wottaks anda tartusse ja ilmutamisse Waimo, temma tundmissõ. Ewef. 1, 17.

2) Menda kui se, kes teid on kutsnud, pühha on, sage ka teie pühhaks keige omma ello sees. I Peetr. 1, 15.

8. Kes saab au riki?

Se saab au riki, kes pühha Waimo armsõ läbbi Jummalat sanna ussub, ja Jummalat mele parrast ellab omma ello otsani.

Et meie ühhe kunningriiki same, mis ilka jääb, siis piddagem sedda armsõ, mis läbbi meie Jummalat peame temma mele parrast tenima häbbilikko wiisi ja kartussõega. Ebr. 22, 28.

Kolmas Palwe.

Sinno tahtminne sündko kui tae-
was, nenda ka Ma peäl.

1. Mis pallume meie siin?

Et Jummal tahtminne peaks sin-
dima.

2. Eks Jummal tahtminne siis ei sünni ilma meie
palweta?

Jummal hea ja armolinne tahtmin-
ne sünnib kül = meie juures sünniks.

Keit, mis Isand tahhab, teeb temua tae-
was ja Ma peäl, merre ja keitide süggatouste
sees. Laul. 135, 6.

Ja peab sündima, ennego nemmad hüüdwad,
siis tahhan ma wastada: kui nemmad alles räki-
wad, siis tahhan minna kuulda. Jes. 65, 24.

3. Mis tahhab Jummal?

Et meie omma patto hädda peame
tundma, Jesusse omma Dnisteggia
sisse uskma, pühaste ellama, ja nenda
iggaweste õnsaks sama.

Jesus ütleb: Se on selle tahtminne, kes mind
on läkkitanud, et iggawenne ello peab ollema ig-
gauhhel, kes Doega nääb ja temma sisse usub.
Joan. 6, 40. I Tess. 5, 9.

Se on Jummal tahtminne, teie pühhitse-
minne. I Tess. 4, 3. Ilm. 2, 10.

4. Ons Jummal tahtminne ikka hea?

Jah on hea, ka siis kui ta nuhtleb,
et kül meie sedda ei moista.

Hea

Hea ja diglane on Issand. Keif temma tees raad on heldus ja tödde. Laul. 25, 8, 10. Ebr. 12, 11.

5. Kuida peab Jummal tahtminne Ma peäl sündima?

Nenda, ehk selfammal wiisil kui inglid ja õnsad innimesed taewas sedda teggewad.

Muutke ennast omma mele nendamisse läbbi, et teie woiksite katsuda, mis Jummal hea, ja melepärraline, ja täis tahtminne on. Rom. 12, 2.

Jummal walmistago teid keige hea teggude sees, temma tahtmist tehha, ja saatko teie sees sedda, mis temma mele pärrast on, Jesusse Kristusse läbbi. Ebr. 13, 21.

6. Kes julgeb Jummal tahtmisse wastopanna?

Need kolm hinge waenlast! 1) Kurrat, 2) ma-ilm, ja 3) meie lihha tahtminne.

7. Mis on ma-ilm?

Ma-ilm on keif kurjad innimesed.

Keif ma-ilm seisab Kurjuses. 1 Joan. 5, 19.

8. Mis on lihha?

Lihha tähädab siin meie kurja wadust süddant, ehk pärris-patto.

Lihha meel on waen Jummal wasto. Rom. 8, 7.

9. Mis nou on siis neil kolmel?

Nemmad ei tahha meid laste Jummal nimme pühhitseda, egga temma riki meie jure tulla.

Kurrat tulleb ja woitab se sama nende süddamest ärra, et nemmad ei pea uskma egga õnsaks fama. Luk. 8, 12.

Kui ma-ilm teid wihlab, siis teädke, et tem-
ma mind enne teid wihkanud. Joan. 15, 18.

Eiha himmustab Waimo wasto, ja Waim
liha wasto; agga need sinnatsed on teine teise
wasto, et teie sedda mitte ei te, mis teie tahhate.
Kal. 5, 17.

10. Kes tahhab meile nendefinnaste hinge waenlaste
wasto appi tulla?

Urmolinne taewane Issa tahhab isse
keik nende furja nou ja tahtmisse rikkuda
ja keelda.

Se rahho Jummal tullab pea sadanat teie
jalge alla. Rom. 16, 20.

Kui teie Waimo läbbi ihho teud wottate sur-
retada, siis peate teie ellama. Rom. 8, 13.

Jesus ütleb: Olgo julged, minna ollen ma-
ilma ärrawoitnud. Joan. 16, 33.

11. Mis on siis Jummal armolinne ja hea tahtminne?

Et ta meid finnitab ja hoiab kind-
laste omma sanna ja usso sees meie ot-
sani.

Jummal tahhab teid finnitada otsani, et teie
laitmatta woiksite olla meie Issanda Jesusse
Kristusse päwal. 1 Kor. 1, 8.

Uteljas Palwe.

Meie iggapäwast leiba anna
meile tännapäaw.

1. Mis pallume meie siin?

Keik sedda, mis meie waese ihho toidus-
leks ja üllespiddamisleks tarwis lähhab.

2. Kellele pallume meie iggapawast leiba?

Meile ennestele, ja keikile, waggadele ni hästi kui kurjadele.

3. Kas Jummal ka kurjadele annab iggapawast leiba?

Jah, Jummal annab iggapawast leiba kül ilma meie palweta keikile kurja innimestele.

Se Jõsa kes taemas on, lasseb omma päikesest kurjade ja heade ülle tousta, ja lasseb wihma saddada õigede ja üllekohtuste peäle. Matt. 5, 45.

4. Mikspärrast pallume meie siis?

Meie pallume sesinnatse palwe sees, et Jummal meile sedda annaks moista // iggapawase leiwa.

Eht teie jöte eht jöte, ellil mis meie tete, sedda tehke keik Jummalala auuks. 1 Kor. 10, 31.

5. Kas siis waggad ja kurjad omma iggapawast leiba ühhel wiisil wastowotwad?

Ei wotta mitte, waid waggad wotwad omma leiba tännoga wasto, agga kurjad tännamatta süddamega.

Jummal on roga lonud usklikuile ja neile, kes töt tundwad tännoga wastowotta. 1 Tim. 4, 3.

Kui need roja - märgid teiega wõbraspeul on, täidwad nemmad isse • ennast ilmafarmatta. Jud. 12, 5.

6. Mil wiisil on Jummal tootanud iggapawast leiba anda?

Eõ ja waewa läbbi.

Omna palle biggi sees pead sa leiba söma, seni ni kui sa jälle mullaks saad. 1 Mos. 3, 19.

Kes ei tahha tööd teha, se peage mitte söma
2 Tess. 3, 10.

7. Mikspärrast pallume meie iggapäwast leiba?

Et meie ei pea mitte tullesa aia ette
murretsema, waid rahhul ollema sega,
mis meile iggapäaw tarwis lähhäb.

Arge murretsese mitte hoomse ette, sest kül
hoomne päaw omma ette murret peab. Iggal
päwal saab kül ommast waewast. Matt. 6, 34.

8. Mis on iggapäwane leib?

Keik mis meie ihho toituseks ja
illespiddamisseks tarwis lähhäb: sö-
minne = ja muud nisuggused asjad.
Ap. Tegg. 14, 17.

9. Mikspärrast nimmetakse keik leiwaks?

Sepärrast et need asjad keik siin ilmas
meile ni tarwis lähhäwad, kui iggapä-
wane leib.

Wies Palwe.

Anna meile andeks meie wõllad
kui ka meie andeks anname omma
wõlglastele.

1. Misuggused wõllad on need?

Keik pattud, olgo teädawad ehk teäd-
matta.

Kes moistab keik ehsitused ärra? neist sallaja
pattudest moista mind puhtaks. Laul. 19, 13.

2. Kas annab pattud andeks?

Zaewane Issa.

Summal on se, kes keik so üllekohhut andeks annab, kes ärraparrandab keik so wiggadused. Laul. 103, 3. Matt. 6, 14. 1 Joan. 1, 9.

3. Kuida meie temma käest andeks andmist pallume?

Et temma ei tehaks wadata meie pattude peäle, egga nende pärrast meie sedda keelda, mis meie pallume.

Danne ommad sümad mo pattude eest warjusle, ja kustuta ärra keik mo üllekohhus. Laul. 51, 11.

Issand ütleb: Ma tahhan nende üllekohhut andeks anda, ja ei tahha mitte ennam nende patto peäle mõttelda. Jer. 31, 34.

4. Kas meie sedda wäärt olleme?

Meie ep olle mitte sedda wäärt, mis meie pallume = = tenime.

Meie ei heida mitte omma sura õigusse pärrast ommad allandikkud palwed so Palle ette mahha, waid so wägga sure hallastusse pärrast. Ean. 9, 18.

5. Kellele antakse pattud andeks?

Meile, kes omma patto hädda õiete tundwad, sedda süddamest kahhetsewad, ja kindla usfoga Jesusse käest armo ja abbi otsiwad.

Kui meie ommad pattud tunnustame, siis on temma ustaw ja õige, et ta meie pattud andeks annab, ja teeb meid puhtaks teigest üllekohust. 1 Joan. 1, 9. Laul. 34, 19.

6. Mis tootawad waggad jälle Summalal?

Et nemmad ka süddamest tahtwad

andeks anda, ja heal mehel head tehha neile, kes nende wasto eksiwad.

Olgo teine teise wasto helded, süddamest hals ledad, ja andke teine teisele andeks, nenda kui ka Jummal Kristusse sees teise on andeks annud. Ewes. 4, 32. Matt. 6, 14. 15.

7. Kuida andwad nüüd waggad omma waenlastele pattud andeks?

Nenda et nemmad ei tahhagi se peäle möttelda, waid tahtwad weel peälegi omma wihhameestele head tehha.

Kui nüüd sinno waenlastel nalg on, siis söda tedda, kui temma janno on, siis joda tedda, kui sa sedda teed, siis koggud sinna tullisid siiski temma Pea peäle. Rom. 12, 20. Kol. 3, 13. Matt. 5, 44.

Kues Palwe.

Urta sada meid mitte kiusatusse siisse.

1. Mitmesuggune on kiusatus?

Kaghesuggune, teine hea, se on Jummalast, teine kurri, se on kurratist.

2. Kas siis Jummal ei kiusa kurjaste?

Jummal ei kiusa peddagi kurjaste.

Urgo üttelego ükski, pedda kiuatate: Mind kiuatasse Jummalast, sest Jummal ei woi sada kurjaga kiuatud, ja temma isse ei kiusa peddagi kurjaga. Jak. 1, 13.

3. Kuida kiusab siis Jummal?

Temma kiusab inimeste heaks. 1) Hea

Heateggemistega. 2) Käskudega. 3) Waeste häddaliste innimestega. 4) Patuste kurjage innimestega. 5) Keigesuguse risti ja willetsussega.

1) Se Isfand teie Jummal kiusab teid, et saaks teada, kas teie olete need, kes karmastawad Isfandat omma Jummalat, keigest ommast süddamest, ja keigest ommast hingest. 5 Mos. 13, 4.

Eks sa ei tea, et Jummal heldus sind meeleparrandamise pole sadab? Rom. 2, 4.

2) Jummal pididi sind allandama, ja sind kiusama, et saaks teada, mis so süddames, kas sa wottaksid temma käskud piddada ehk mitte. 5 Mos. 8, 2.

3) Sa pead rohkesti omma kät lahti teggema omma wennale, omma häddalissele, ja omma sandile ommal maal. 5 Mos. 15, 11.

4) Ma kiusan pagganatte läbbi Israeli, kas nemmad wotwad Isfanda teed hoida, seäl peäl käies = ehk mitte. Rohkom. 2, 22.

5) Urge pange sedda pallawat, mis teile juhtub mitte wõdraks, mis teile kiusatusseks juhtub, otsego juhtuks teile üks wõdras assi. 1 Peetr. 4, 12.

4. Kes kiusab meid siis kurjaste?

Need kolm hinge waenlast, 1) Kurrat, kes kurjad mõtted ja himmud innimesse süddamesse külwab. 2) Ma = ilm, ehk kurjad innimesed, 3) Meie lihha ehk kurri südda.

1) Kurrat olli Juda = süddamesse annud, et ta Jesust pididi ärraandma. Joan. 13, 2.

2) Ollesite teie ma-ilmast, siis armastaks ma-ilm omma: egga et teie ma-ilmast ep olle, waid minna ollen teid ma-ilmast ärrawallitsenud, se-pärrast wihtab teid ma-ilm. Ons nemmad mind takkaliusanud, siis kiusawad nemmad teidki tak-ka. Joan. 15, 19. 20

3) Iggaüks kiusatakse, kui ta omma ennese himmuist wäratkse, ja awratelletakse. Jak. 1, 14.

5. Kes neist kolmest teeb meile keigesuremat kahjo?

Meie ennese lihha ehk kurri südda teeb meile keigesuremat kahjo; sest temmata ei woi kurrat egga ma-ilm meid patto sisse sata. Mark. 7, 21-23.

6. Mis pallume meie nüüd sefunnatse palwe sees?

Meie pallume, et Jummal meid tah-haks hoida ja üllespidada, et 1) Kur-rat, ma-ilm ja meie lihha meid ei petta, egga meid ei sada ebba-usso, mee-le är-raheitmisse ja monne mu sure patto ja häbbi sisse, ja 2) kui meid sega peak's kiusatama, et meie süiski wiimselt ärra-woidame ja woimust same.

Jummal tahhab kiusatussega ka sedda otta teh-ha, et teie sudate landa, 1 Kor. 10, 13. 2 Tess. 3, 3.

Seitsmes Palwe.

Peästa meid ärra sest kurjast.

1. Mis pallume meie siin?

Et Jummal tahhaks meid ükskord sest kurjast foggoniste peästa.

2. Mitmesuggune on se kurri ehk kahjo?

Meliasuggune 1) hinge; 2) ihho; 3) warrandusse; ja 4) au kahjo.

1) Wata, rahho polest olli mul wägga fibbe kã; agga sinna oled mo hinge wägga armatsend ja peästnud hukatusse august; sest sa oled keik mo pattud omma selja tahha heitnud.

Jes 38, 17.

2) Kes woib meid lahutada Kristusse armastussest? willetsus, ehk abhatus, ehk takka; tiusamine, ehk nõlg, ehk allastus, ehk hädda, ehk moõf. Rom. 8, 35.

3) Tei ollete omma warra risumist romoga salinud, separrast et teie teate, et teil isse ennestes parrem warra on taewas, ja mis ilka jääb. Ebr. 10, 34.

4) Õnsad ollete teie, kui innimesed teid minno parrast laimawad, ja takkatiusawad, ja rãkiwad keik suggu kurga teie wasto, kui nemmad walle-tawad. Matt. 5, 11.

3. Kuida peästab Jummal waggad?

1) Kui temma nende risti wãhhendab, ja omma Waimoga neid rõmustab.

2) Kui ta õnsa otsa neile annab, ja armoga == taewa wottab.

1) Otsego neid Kristusse kannatamissi paljo on, nenda trõstitalse meid ka rohkesti Kristusse läbbi. 2 Kor. 1, 5. 22.

2) Üttelge digele, et temmale hea põlw tuuleb, sest nemmad peawad omma teggude kasso kãtte sama. Jes. 3, 10.

Wiimsed Palwe Sannad.

1. Mis saggused va Issa meie palwe wiimsed sannad?

Sest sinno pärralt on se riik ja se wäggi ja se au iggaweste, Amen.

2. Mis õppetamad need sannad?

Need sannad kisknitawad waggade usko, et nemmad peawad kindlaste uskma, et Jummal nende palwet tahhab kuulda.

Issand, on liigi keikile, kes tedda appi hüüwad: keikile, kes tedda tõe sees appi hüüwad. Temma teeb nende mele pärrast, kes tedda kortwad, ja nende kiskendamist kuleb temma, ja peästab neid ärra. Paul. 145, 18. 19. Jes. 65, 24.

3. Kas Jummal tahhab siis nende palwed kuulda?

Ja tahhab, sest temma pärralt on se riik, ja meie olleme temma rige lapsed.

Issand on meie Kuningas, temma sadab meie abbi. Jes. 33, 22.

4. Kas Jummal woib palwed kuulda?

Jah woib, sest temma pärralt on se wäggi.

Jummal woib ennam kui rohkeste tehha, keik üle se, mis meie pallume ehk moistame. Ewes. 3, 40.

5. Kas ka wottab palwed kuulda?

Jah wottab, sest temma pärralt on se au, ja keik sünnib temma pühha nimme auuks.

Temma peästis neid ärra omma nimme pärrast

rast, et ta omma wägge piddi teäda andma.
Laul. 106, 8.

6. Mis on Amen?

Se on et minna pean kindlaste uskma, et se taewane Issa meie palwed heldeste on wasto wötnud = sündima.

7. Kui woime meie nüüd sedda kindlaste, uskuda, et Jummal meie palwed kuleb?

Sest et Jummal isse 1) meid on kâstnud nenda palluda, ja on 2) tootanud et temma meid tahhab kuulda.

8. Kas sinna ka ussub sedda kindlaste?

Amen, Amen se on jah, jah se peab töeste nenda sündima.

Mi mitto Jummal tootust on, need on Kristusse sees Jah, temma sees Amen. 2 Kor. 1, 20.

9. Kust tulleb nisuggune usk?

Jummal saannast ja pühhast Sakramentidest.

Dppetus Sakramentidest.

1. Mis on Sakrament?

Sakrament on üks Jummal seädus, mis sees Temma ühhe nähtawa asja läbbi, omma näggematta armo pakub ja annab, ja sega omma tootust ja meie usko kinnitab.

2. Mitto Sakramenti on ue seaduse aial?

Kaks, 1) Nistmisse = Sakrament, ja
2) Altari = ehk pühha õhto = sõmaia Sa-
krament.

3. Mitto asjad tullevad iggauhhe Sakramenti jures
täbbele panna?

Kolm. 1) Jummalala käs ja tootus.
2) Üks nähtaw assi, ja 3) Üks nägge-
matta assi.

Neljas Peatük.

Pühhaft Nistmisseft.

1. Mis on Nistminne?

Nistminne ep olle mitte paljas wes-
si = = ühtepandud.

2. Mis saggune on se Jummalala kässo sanna Nistmisseft?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb:
Matteuse ramato wiimises peatükis,
(28, 19.) Minge ja õppetage keik
rahwast = = nimmel.

3. Mis saggune on se tootuse sanna?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütleb:
Markuse ramato wiimises peatükis,
(16, 16.) Kes usub ja kedda ristitakse,
se peab õnsaks sama = = hukka
moistetama.

4. Mis on nähtav asi ristimises?

Wesi.

5. Mis on nägematta asi?

Jummal Jäsa, Poeg ja pühha Waim omma armo annetega.

6. Watspärast hütakse sedda sakramenti, Ristimiseks?

Sepärrast et meie se läbbi Kristusse risti surma ossalisseks ja sedda wisi risti-innimeseks same.

7. Mis annab ehk sadab ristiminne?

Ristiminne sadab. 1) Pattude andeks andmist = = kurratist, ja annab 2) Iggawesse õnnistusse = = kulatawad.

1) Pärändage meelt, ja iggaksk teie seast lasto ennast ristitada Jesusse Kristusse nimme peäle; pattude andeks = andmiseks. Ap. Teg. 2, 38.

2) Se ristiminne teeb meid nüüd ka õnsaks, (ei mitte rojusse äräsaatminne lihha peält, waid hea süddame tunnistusse julge küsiminne Jummalä käest,) Jesusse Kristusse üllestousmisse läbbi. I Peetr. 3, 21.

8. Kuida woiw wessi ni sured asjad tehha?

Wessi ei te sedda töeste mitte, waid Jummalä fanna = = pühha Waimo läbbi.

Kristus on armastanud foggodust, ja on ise = ennast selle eest äräannud, et ta sedda piddi püh-

pühhitsema, ja on sedda puhtaks pesnud, wee pesemisje läbbi sanna sees. Ewef. 5, 25. 26.

9. Mis õppetab pühha Paulus selsunnatsest asiast?

Paulus ütleb Tituse ramato kolmandamas peatükis: (3, 5-7.) Jummal on meid õnsaks teinud uesündimisse = se on ustarw sanna.

10. Mis tähendab nisuggune wee ristimine?

Se tähendab, et se wanna Adam iggapawase kahhetmisse = iggaweste ellama.

11. Mis on se wanna Adam?

Se on meie kurri pattune südda ehk pärris pat, keige kurja himmudega, mis meie omna wannematte läbbi, sest esimesest Adamast olleme pärrinud.

12. Mis läbbi peab temma sanna ärra upputud?

Iggapawane kahhetsemisse ja patustipoormisse läbbi.

Kes Kristusse pärralt on need on omma liha wisti lönuud ihaldamistega ja himmudega. Gal. 5, 24.

13. Mis peab jälle ette tullema?

Uus innimenne.

14. Mis on uus innimenne?

Se on se uus südda ja meel, mis Jummal neile annab, kes Jesusse Kristusse sisse süddamest uskivad, et nemmad kurja wihkkwad ja head armastawad.

Ma

Ma tahhan teile uut süddant anda, ja uut waimo teie sisse anda, ja sedda kirwisti süddant ärrasata teie lihhas, ja teie lihhas süddant anda. Ja omma Waimo tahhan ma teie sisse anda, ja sedda tehha, et teie wöttate läia minno seädmiste sees, ja mo kohroseädusfed pidada, ja nende järrele tehha. Esel. 36, 26. 27.

15. Kuida peab uus inimenne ette tulles?

Menda, et temma usso walgus peab ennami ja ennami paisima feigesugguste hea teggude läbbi.

Menda paistko teie walgus inimeste ees, et nemmad teie head teud näwad, ja auustawad teie Issa, kes taewas on. Matt. 5, 16.

16. Kuida peab uus inimenne ellama?

Temma peab õigusfes ja puhhas tusses Jummalä ees iggaweste ellama.

17. Kus se on kirjotud?

Pühha Paulus ütleb ommas rama tus, Roms rahwale kirjotud kuenda mas peatükkis, (6, 4.) Meid on Kristussega mahhamaetud = = udes ellus läima.

18. Mikspärrast on meid Kristussega mahhamaetud
surma sisse?

Et meie iggapäaw pattused himmud süddames peame surretama, ja otsego hana sisse jätma.

Menda arwage ka teie ennast pattule kül sur nud

mud ollwad, agga Jummalale ellawad Kristusse
Jesusse meie Issanda sees. Rom. 6, 11.

19. Dus Kristus haua siise jänud?

Ei olle mitte, waid temma on surnust
üllesärratud Issa au läbbi.

20. Mikspärrast on Kristus üllesärratud?

Et meie peame udes ellus Käima.

Kui meid Kristussega on istatud temma sur-
ma sarnadusseks, siis peame meie ka Temma ül-
lestusmisse sarnatsed ollema. Rom. 6, 5.

Wies Peatük.

Pühast Altari Sakramentist

1. Mis on Altari Sakrament?

Se on meie Issanda Jesusse Kris-
tusse tõssine ihho ja werri = seätud.

2. Kuida nimmetakse sedda weel teistwisi?

Sedda nimmetakse ka Issanda õhto-
sõmaaiaks, Issanda Jesusse lauaks, ja
Jummala armuks, ehk Jummala san-
nal Käima.

3. Mis saggune on Jummala kässo, sanna Altari
Sakramentist?

Kui Kristus ütleb; wõtke, söge, se
on minno ihho: joge keit selle karrika
sees, se on minno werri.

4. Misjuggune on tootusse, sanna?

Kui Kristus ütleb: Se on minno ihho, mis teie eest antakse, ja minno werri, mis teie eest ärrawallatakse pattude andeks-andmissets.

5. Mis on nähtaw asfi Altari Sakramentis?
Leib ja Wiin.

6. Mis on näggematta asfi?

Meie Isfanda Jesusse Kristusse ihho ja werri.

7. Kes on seddasinnast Sakramenti seädnuud?
Meie Isfand Jesus Kristus.

8. Mil aial?

Sel ösel, mil tedda ärra-anti.

9. Kellele on Kristus sedda seädnuud?

Temma on sedda keige risti-rahwale seädnuud; agga õiged woõrad sellesinnatse laua juures on ükspäinis tõssised risti-innimesed.

Teie ei woi mitte jua Isfanda karrikast, ja kurja waimude karrikast; tei ei woi mitte õs-a sada Isfanda lauast ja kurja waimude lauast.
I Kor. 10, 21.

10. Kes on tõssine risti-innimenne?

Tõssine risti-innimenne on se, kes 1) selle risti lödud Onnisteggia sisse ussub, 2) kelle sees pühha Waim on, 3) kes on pattude andeks-andmist sanud, 4) omma pattuste himmude wasto pannud

ja 5) ikka Jummalala tahtmist püab tehha.

1) Mi mitto, kui Jesust wastowo sid, neile andis temma melewalda Jummalala lapsiks sada, lea temma nimme siis uskwad. Joan. 1, 12.

2) Kennel ep olle Kristusse Waimo, sesinnane ep olle mitte temma pärralt. Rom. 8, 9.

3) Kristusse sees on meil lunnaštamine temma werre läbbi, se on, pattude andeks-andminne. Kol. 1, 14.

4) Kes Kristusse pärralt on, need on omma lihha risti lõnud ihhaldamistega ja himmudega. Gal. 5, 24.

5) Kes ütleb: Minna tunnen tedda, (Jesust) ja ei pea mitte temma kässo sanna, se on wallelik, ja selle sees ei olle mitte tõdde. I Joan. 2, 4.

11. Mis on siis Kristus teinud, kui ta sedda suurt sõmaaega seadis?

Temma wottis leiba, tännas, murdis ja andis omma Jüngrittele. Sel sammal kombel wottis temma ka karrika, pärrast õhto-sõmaaega, tännas ja andis omma Jüngrittele.

12. Mis ta neile ütles?

Temma ütles: Wõtke, söge, se on minno ihho: joge keik seält seest, sesinnane karrikas on se uus seadus minno werre sees.

13. Mis sa siis sõdd leiwaga?

Jesusse tõssist ihho.

14. Mis sa jood winaga?

Jesusse tõssist werd.

15. Kas sinna kindlaste ussud, et sa selle õnnistud leiwa-
ga Jesusse ihho, ja selle õnnistud winaga, Je-
susse werd saad?

Jah minna ussun sedda kindlaste
Jesusse sannade peäle.

Ja pühha Paulus ütleb: Se õnnistud karris-
tas, mis meie õnnistame, ehk se ei olle Kris-
tusse werre õsfasamine? se leib, mis meie mur-
rame, ehk se ei olle Kristusse ihho õsfasamine?
I Kor. 10, 16.

16. Mis pärrast on se õhto sõmaaeg seätud?

Meie Issand Jesus ütleb: sedda tehke
minno mällestuseks. Luf. 22, 19.

17. Mis peame meie mälletame?

1) Omma Jesusse suurt armo meie
wasto. 2) Lemma kibbedat kannata-
mist ja surma. 3) Lemma suurt wä-
ge, et ta meie heaks patto, surma ja
kurrati peäle on woimust sanud.

1) Kristus on armastatud koggodust, ja on
isfeennast selle cest ärraannud. Ewes. 5, 25. p. 5, 2.

2) Mi mittokord, kui teie ial sedda leiba sõte,
ja sest karrikast jote, siis kullutage Issanda sur-
ma. I Kor. 11, 26

3) Lanno kummale, kes meile woimust an-
nab meie Issanda Jesusse Kristusse läbbi.
I Kor. 15, 57.

18. Mis kasso on meil seftsinnaest sõmissest
ja jomissest?

Sedda näitwad meile need sannad:

S

se

se on minno ihho, mis teie eest ärra-
antakse; se on minno werri, mis teie
eest ärrawallatakse pattude andeks- and-
misfeks.

19. Kellel on pattude andeks- andminne?

Sellel, kes omma patto- hädda õiete
tunneb, Jesusse sisse ussub, ja temma
waest patto wasto panneb. Jer. 3, 12. 13.
Ulp. Tegg. 10, 43. I Joan. 3, 9. Ebr. 12, 4.

20. Mis kasso tulleb meile pattude andeks- andmisest?

Kus pattude andeks andminne on,
seäl on ka ello ja õnnistus.

Wägga õnnis on se, kelle üleastminne on an-
deks- antud, kelle pat on kinnitanud. Paul. 42, 1.

21. Kuida woib ihholik sõminne ja jominne ni
surred asjad tehha?

Sõminne ja jominne ei te sedda
tõeste mitte = = pattude andeks- and-
minne.

22. Kes wottab amsaste seddasinnast sakramenti
wasto?

Paastma ja ihho polest = = usklikkud
süddamed.

23. Mis suggused käiwad kurjaste Jesusse laual?

Keik need, kes kahhe wahhel on, ja
ei usso mitte õiete.

Kes ial sedda leiba sööb, ehk Jesanda kor-
rika söest joob kolwatumal wiisil, se on Jesan-
da

Da ihhust ja werrest süüd, ja temma sööb ja joob isseennese nuhtlust, 1 Kor. II, 27. 29.

24. Mis saggused käiwad ausaste- ja hästi Jesusse laual?

Meed, kes 1) sedda Jesusse sanna: se on minno ihho, mis teie eest ärra- antakse; se on minno werri, mis teie eest ärrawallatakse, pattude andeks- andmisseks, süddamest uskwad. 2) Om- ma usmatta süddame wasto pannewad, ja 3) omma patto häddas omma Je- susse käest kowwaste armo otsiwad ja ootwad.

1) Kes Poia sisse ussub, tedda ei moisteta mitte hukka. Jaan. 3, 18.

2) Katske wennad, et wabhest kellegi sees teie seast kurja usmatta süddant ei olle. Ebr. 3, 12.

3) Läkki sinna jure tõssise süddamega, kind- las ussu julguses. Ebr. 10, 22.

25. Mis on sepärrast dige risti innimesse kōhhus kes Jummal armule lähhab?

Et temma isse ennese peäle peab kōh- hut moistma.

Kui meie isseenneste peäle kōhbut moistame, siis ei moisteta mitte meie peäle kōhbut. 1 Kor. II, 31.

26. Kuida peawad nemmad ennaste peäle kōhbut moistma?

Nemmad peawad 1) omma süddant

Jummala sanna järrele hästi läbbi katsuma, 2) ennast Jummala ees sualluseks tundma ja tunnistama, ja 3) Jeesusse käest abbi ja armo otsima.

1) Junimenne katško isseennast läbbi, ja nenda söga temma seft leiwast, ja jogo se karrika seest. I Kor. II, 28.

2) Kui meie ommad pattud tunnistame, siis on Jummal ustaw ja õige, et ta meile pattud andeks annab, ja teeb meid puhtaks keigest üllekohust. I Joan. I, 9.

3) Kes minno jure tulleb, tedda ei tahha ma mitte wäljalükkada. Joan. 6, 37.

27. Mis on ühhe tõssise Jummala lapse kohhus, kes aufaste Jeesusse laual on käinud?

Temma kohhus on 1) Jummalat temma karri ormo aäni eest kita ja tänada. 2) Omma ello pääw päwalt Jeesusse abbiga parrandadi, pattude eest ennast hoida, ja nenda ellada, kui waggaristi innimesse kohhus on.

1) Mo hing lida Isfandat, ja ärra unnuستا mitte keik temma heateggemissi ärra. Paul. 103, 2.

2) Urge wolke mitte nende endiste himmude wiisi järrele ellada, kui teie ommas rummaluses ollite, waid nenda, kui se, kes teid on kutsunud pühha on, sage ka teie pühhas keige omma ello sees. I Peetr. I, 14. 15.

Uks Palwe.

Kui sinna Zummala Sanna saad
öppinud ja kuulnud.

Sh armas taewane Jõsa, minna tän-
nan sind, et sinna omma kalli sanna
minno wäese hinge heaks olled anhud, ja
se läbbi mind sedda õiget teed õppetad;
minna pallun sind suddamest, anna
wägge omma sannale, mis minna nüüd
ollen kuulnud, ja tähhele pannud, et
minna sedda järgeste woiksin meles pid-
dada, ja se läbbi pääw päwalt õppida,
kuida minna Jესusse sisse õiete pean
uskma, temma sees waggaste ellama,
ja temma läbbi iggaweste õusaks sama.
Parranda nüüd, keigewäggeram Zum-
mal, omma sanna järrele minno süd-
dant, ja keik minno rõõd ja teggo Je-
susse Kristusse minno kalli Önnisteggia
pärrast, Amen.

Önnistaminne.

Se Jõsand önnistago mind, ja hoid-
fo mind.

Se Jõsand lasko omma palle paista
minno peäle, ja olgo mulle armolinne.

Se Jõsand tõstko omma palle minno
peäle ja andko mulle rahho.

A M E N.

Keik need ramatud, mis Wanna ja Ue
Seädusse Ramatus on.

I. Wanna Seädusse Ramatud.

Kuida neid loetakse.

Kuida neid kirjutakse.

1. Esmenne Mosesse Ramat.	1	Mos.
2. Teine Mosesse Ramat.	2	Mos.
3. Kolmas Mosesse Ramat	3	Mos.
4. Neljas Mosesse Ramat	4	Mos.
5. Wies Mosesse Ramat	5	Mos.
6. Josua Ramat.	Jos.	
7. Kohomoihiatse Ramat.	Kohom.	
8. Nutti Ramat.	Nut.	
9. Esmenne Samueli Ramat.	1	Sam.
10. Teine Samueli Ramat.	2	Sam.
11. Esmenne Kuningatte Ramat.	1	Kunn.
12. Teine Kuningatte Ramat.	2	Kunn.
13. Esmenne Uia Ramat.	1	Uia r.
14. Teine Uia Ramat	2	Uia r.
15. Estra Ramat.	Esr.	
16. Neemia Ramat.	Neem.	
17. Estri Ramat	Estr.	
18. Jobi Ramat	Job.	
19. Paulo Ramat.	Paul.	
20. Sypetusse Sannad.	Syp. Sann.	
21. Kogguja Ramat.	Kogg.	
22. Uilem Paul.	Uil. P.	

Prophetid.

1. Jesaia	Jes.
2. Jeremia	Jer.
Jeremia nutto Paul.	Nutt. P.
3. Esekiel.	Esek.

Register eht Juhharaja.

4.	Taniel.	=	=	Tan.
5.	Osea	•	•	Oſ.
6.	Joel.	•	=	Joel.
7.	Amos.	•	•	Amos.
8.	Obadja.	=	•	Obad.
9.	Gona.	•	•	Gon.
10.	Mika.	=	•	Mik.
11.	Nahum.	=	=	Nah.
12.	Habakuk.	•	•	Habak.
13.	Sewanja.	•	=	Sewan.
14.	Aggai.	•	•	Agg.
15.	Safaria.	•	•	Safar.
16.	Malafia.	=	•	Malat.

Need Kamatud, mis Njokriwa
nimme peal kaitwad.

1.	Juditi Kamat.	•	=	Judit.
2.	Tarkusse Kamat.	•	•	Tark.
3.	Tobia Kamat	•	=	Tob.
4.	Siraki Kamat.	=	•	Sir.
5.	Paruki Kamat.	•	•	Paruk.
6.	1 Makkabejide Kamat.	•	•	1 Mak.
7.	2 Makkabejide Kamat.	•	•	2 Mak.
8.	Estri Kamato Tükid.			
9.	Susanna sündinud assi.			
10.	Vel woõras Zummal.			
11.	Babeli lendaro Maddo.			
12.	Uferia Palwe.			
13.	Kolme mehhe Kitus.			
14.	Manasse Palwe.			

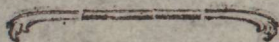
II. Ne Seadusse Kamatud.

1.	Mattensse Ewangelium.	•	•	Matt.
----	-----------------------	---	---	-------

Regifter ehē Juhhataja.

2.	Markusse Ewangelium.	•	Mark.
3.	Luka Ewangelium.	•	Luk.
4.	Joannesse Ewangelium.	•	Joan.
5.	Apostlide Teud.	• =	Ap. Tegg.
6.	Paulusse Namat Roma Nahwale.		Rom.
7.	1 Nam. Korintusse Nahwale.		1 Kor.
8.	2 Nam. Korintusse Nahwale.		2 Kor.
9.	Paul Nam Kalatja Nahwale.		Kal.
10.	Paul Nam. Ewesusse Nahwale.		Ewes.
11.	Paul. Nam. Bilippi. Nahwale.		Bil.
12.	Paul. Nam. Kolossusse Nahwale.		Koloss.
13.	1 Nam. Tessalonika Nahwale.		1 Tess.
14.	2 Nam. Tessalonika Nahwale.		2 Tess.
15.	1 Namat Timoteussele.		1 Tim.
16.	2 Namat Timoteussele.		2 Tim.
17.	Paul Namat Titussele.		Tit.
18.	Paul Namat Wilemonile.		Wilem.
19.	1 Peetrusse Namat.		1 Peetr.
20.	2 Peetrusse Namat.		2 Peetr.
21.	1 Joannesse Namat.		1 Joan.
22.	2 Joannesse Namat.		2 Joan.
23.	3 Joannesse Namat.		3 Joan.
24.	Paul Nam. Ebreä Nahwale		Ebr.
25.	Jakobusse Namat.		Jak.
26.	Juda Namat.	• =	Jud.
27.	Joannesse Ilmatamisese Namat.		Ilm.

K. A. 1712

REC-493

ONSA

R 14.842-

R 14.843

